

*Ezúttal sírva, szépen
Forgok meg lelkenek régi
Gyermekes életében:
Boldog új évet kívánok,
Boldog új évet kívánok,
Mindenki tovább bírja*

*E rettenetet,
E számárságot,
Mint szegény, mint bírom én, én
Gyönyörködve,
Óh én szegény
Lelki kémény.
Boldog új évet kívánok,*

(Ady Endre: Boldog új évet...)

BULÁNYI GYÖRGY

ÚJ ÉVEZRED...

Befejeztük a második ezredévet, s a harmadiknak első évét is. Az ünnepléseken túl vagyunk. Röviden összegezhettünk. No, nem a kétezer évet, csak az utóját. Jugoszláviát jól megbombáztuk, de rend még nincsen a Balkánon. Csak a Vajdaságban van rend, e száz éve még kétharmad részben magyar-német nyelvterületen, melyen ma már német nincs, s magyar is alig. Magyar utni nem etnikai tisztogatás. Beszélni arról, hogy ütök a magyart – sovinizmusnak, etnicizmusnak és rasszizmusnak minősül még idehaza is. Száz éve a lakosok egyharmada sem volt szerb ezen a területen, s ma vitathatatlanul s osztatlanul Szerbiához tartozik. Koszovóban még ennyi szerb sincs, s az sem lehet más, mint szerb tartomány – a dicső szerb múlt miatt. Nándorfehérvár Hunyadi János dicső harcai ellenére is lehet Jugoszlávia fővárosa. Az ősi magyar koronázó város is lehet nyugodtan Bratislava, Kolozsvár is lehet Funár polgármester játéklabdája. Demokrácia van, amikor el kell bánni velünk. S nincs demokrácia, hanem hősi nemzeti múlt, amikor így lehet elbánni velünk. Most vonulunk kifelé végső, maradék otthonunkból, mert lakás nem tart meg nemzetet, csak síró kisbaba és pelenkamosás. Elég a siránkozásból. Aki nem szül, nem él. Az ocsút az idő nem szánja...

Aztán Afganisztánt bombáztuk, de ennek eredményeit még nem látjuk. 2002-ben melyik ország is következik? Alighanem Közel-Keleten kell majd valakiket megbombáznunk, mert hát tűrhetetlen, hogy két és fél millió palesztin nem akar zsidó lenni. Mért nem

XXX. évfolyam 1. szám
2023. január

Bulányi Gy.: Új évezred	5205
Farkas I.: Újév	5207
Bulányi Gy.: Bea - Tádé	5209
Bulányi Gy.: Jézus királysága	5211
Lengyel E.: Jézus nem ránt kardot...	5213
Turiák I.: Isten Országá...	5215
Marghescu M.: A négy fogadalom	5217
Gromon A.: Hűtlen, vagy okos..?	5219
Habos L.: Versek	5221
Bulkai T.: Lehet-e?	5222
Miklós T.: Türelem	5222

tudják lenyelni a zsidó uralmat? Tanulhatnának a magyaroktól. Három és félmillió magyart csatoltak el 80 éve, s bizony megvárjuk, hogy írmag se maradjon belőlük. De hát ezek nem magyarok, hanem palesztinok, és ők úgy tudják, hogy gyilkosságok nélkül meg nem élünk e földtekén. A kőnek röpülnie kell, a botnak zuhannia, a bombának meg robbannia.

A fontos csak az, hogy tudjuk, ne feledjük, hogy a megváltás harmadik évezredébe fordultunk, mert Rómában megrendeztük már az Atya évét is, a Fiúét is meg a Lélekét, s a megfelelő vallási cselekményeket a Szent Péter templom kapujánál is pontifikáltuk, celebráltuk, perszolváztuk, megcsináltuk. A keresztény egyházak is túl vannak már karácsonyon, s megünnepelték Jézust, aki megszületett és – Dicsőség érte Istennek! – megváltotta a világot. Bizony meg! Hazudjon, aki akar, én nem. Helyette történelmi tényt rögzítek: saját vallásának főpapja kényszeríti az állami hatóságot a Jézus-gyilkosságra a Golgotán. Jézus pedig meg sem kísérel, hogy ellenálljon. Az ilyesmit nem kedveli. A főpapak, írástudók meg vének ízlése viszont kitartóan hamis (tökmás). A legutóbb sem mondták Bush elnöknek, hogyha Istent ismer, bocsássa meg már a szept. 11-i akciót. Főpapak, írástudók, vének – ma is egy gyékényen árulnak a megfeszítések s a bombázások levezenylőivel, de imádkoznak a lebombázottak és a bombázók örök üdvösségéért. Szép tőlük, de én köpnék, ha... S Jézus hiteles képviselői hol piacolnak? Ugyanott,

mert minden vallás katekizmusában olvasható, hogy a hiteles képviselők – a főpapok.

S mit tesznek a hitelnélküli, a rendre eretneknek minősülő képviselők? Csak azt, amit Jézus. Mondják, amit belülről hallanak. Egészen addig, amíg ki nem közösítik őket. S közben meg hullnak ide és oda, valakikre a bombák, ügyeink rendezése érdekében – a megváltás harmadik évezredében. S hullhat az egyházi igehirdetés is – a megváltás misztériumáról. S hullhat a hitelnélküliek ígéje is. Meddig? Akárméddig? Jézus esetében nem. A bomba reá is hullott. Kibombázták őt e bombázó világból, s átment Atyja országába. Nem vádolhatja őt senki cinkossággal: hogy beszélt, beszélt, de azért jól elviselte, hogy nem őt bombázzák, hanem másokat. Nem viselte el ezt az Istent megcsúfoló világot. Lehet gondoskodni róla, hogy a hitelnélküli képviselők is osszák sorsát Annak, akit képviselnek. Igazán lehet? Nemcsak az ateista szocializmusban? A fogyasztói társadalomban is lehet? Ott is ki lehet közösítődni? (Akar a fene kiközösítődni! Mért jó az? – közbekiabálások jobbkozépről, Regnum-Fidesz tájékról.) Hogy hogyan, erről mondanék ma valamit – új esztendőben. A kályhától indulnék. Magyar kályhától, Arany Jánostól, Alkalmi versétől:

Az új évet (ócska tárgy!) / Kell megénekelnem,
Hálálkodva, ahogy illik, / Poharat emelnem.

Mit van mit kívánni még / Ily áldott időben? –

Adjon Isten, ami nincs, / Ez új esztendőben.

Tisztem azt kívánja, hogy kérjem: ez új esztendőben adja Isten, ami nincs; az ő Országát, amelyikben nem bombákkal teremtenek rendet. Miféle tiszt ez? A tiszt-nélkülieké, a hitelnélküli Jézust képviselőké. Ezeknek hivatalból van reményük. Ha megszűnnének reménykedni, maguk is megszűnnek. Ha nincs már reményük, felcsaphatnak hiteles képviselőknek. De ha nem csapnak fel, ha ragaszkodnak e tiszt nélküli tiszthez, arról kell beszélniök, hogy Isten megadja, amit nem hozott meg az ó-esztendő. Mert szegény ember szándékát boldog Isten bírja. A szegényét. Ezt nem szabad elvéteniök a tiszt-nélkülieknek. Mert ha elkezdene gazdagodni, óhatatlanul házukhoz áll a tiszt.

Talán ebből lehetne megérteni, miért nyomatékozom a rendszerváltás óta kitaróan, hogy szerzetes renddé kell válnunk, alakulunk. Védekezésül a gazdagodás ellen? Igen. Bár van mód gazdagodni szerzetesrendként is, mert a szerzet sem tud megóvni attól, hogy eladjuk lelkünk az ördögnek, a világnak. Gyerekkorban kell ezt kezdeni. Mielőtt még odaadjuk energiáinkat, lelkünket családi fészünk felépítésének. Utána már nem megy, akármennyire szeretnők is. Példánk reá tömérdek. Itt is igaz, hogy nem lehet két úrnak szolgálni. Az egyik úr a családi fészék. Ennek minden idő és minden pénz – kevés. Ha valami csoda folytán örökölnék egy amerikai nagybácsitól, öröklés közben megjönne az étvágy, s hamarosan kevés, vagy csak éppen elég lenne, amit örököltünk. Jézus mindörökre bezárta a názáreti műhelyt és a házat. Nem tért vissza hozzájuk. Nem is

siránkozott, hogy nem elég, amit kap – annak ellenében, amit nyújt. A tanítványok sem kevesellették azt: semmiben nem szenvedtek hiányt. Legalábbis Jézus kérdésére, a három év végén, ezt vallották. Ha családi fészket akarunk építeni, csak perceink maradnak arra, amihez Jézusnak napi 24 óra kellett. Percekből pedig nem születik meg az ötlet, hogy mit is kellene tennünk nem a Mammon úr, hanem a másik úr, az Isten szolgálataiban.

Kellene egy jézuspótló csábító, akibe beleszedülne a fiataljaink? Középkorúként, egyetemistaként, de még a fészekrakás előtt. Nincsen ilyen. Az első nemzedéknek is volt csábítója, a másodiknak is. A harmadiknak már nem akadt. A megváltás elkötelezett szolgálói gondoskodtak róla, hogy Bokorhoz tartozók fel ne szentelődjenek. A tisztségviselők gondoskodtak róla, hogy ne legyenek. Sem az evangélium, sem a KIO, sem folytatásai nem pótolták a felszentelt csábítót. – Most jön a bukfenec, tessék vigyázni! – Úgy látszik nekem ebből, hogy Istennek nincs szüksége ezekre! Sem felszentelt, sem felszentelés nélküli csábítókra. A harmadik nemzedéknek sincs. Sajátos a helyzetük. Az első két nemzedék csábítói nőtlen emberek voltak, s a szocializmusban nőtt fel e két nemzedék. A harmadik nemzedéknek nincs csábítója, és a piacgazdaságban él. Az első két nemzedéknek még órai voltak naponként Isten számára, a harmadiknak pedig csak percei. Hiába volna csábítójuk, felszentelt papjuk, akkor is csak perceik volnának Isten Országára számára. Akkor is a piacgazdaságban élnének.

Amikor a harmadik nemzedék bevallja magának, hogy csak percei vannak Isten számára, akkor történik valami. Mi? Megindul egyre hosszabb, egyre tömöttebb sorban a tisztségviselők felé. Megindul, mert rájött valamire. Mire? A kétezer esztendő tanulásra. Arra, hogy templomba járni lehet, Istenért még a celibátust is meg lehet kísérteni, de mást csinálni, mint amit az Úr, a Mammon úr akar, nem lehet. Elindul, és ami Miklós Imrének, meg Lékainak és társainak együttes erővel sem sikerült, az a Mammonnak sikerül. Mi? Eltemetni a Bokrot.

Évek óta kieső félben vagyok a Bokorból, ezért aztán kapadozom. Csinálok én mindent, amit tudok. Hiába. Gúnyolódik... Káromkodik... Igazságtalan... Sokat beszél és ír... – ilyen eredményeket érek el. Ott, ahol nem tudok megszólalni, gondoskodnak róla, hogy továbbra se tudjak. Belevetem magam új feladatokba, szóban és írásban. Van időd mindent megírni, s hol tartalmi, hol stilisztikai gondokat ébresztek írásaimmal. Új embereket keresek és találok, több közösségre valót is – az általános zsugorodás Bokor-évián. Halkan ugyan, de lelkesedem is értük. Majd nézd meg őket húsz év múlva!... – legfeljebb odaátról tehetem. Bennük reménykednék, nem egész életem munkájában? Nem igaz. Nincs erősebb, mint az első szerelem!

Miben is reménykedem 2002. január 1-én? Abban, hogy Isten képes megadni az új esztendőben azt is, ami nincs? Istenre tolom, amit nekünk kellene megtenni? Távol legyen tőlem! De Istent ebből az ügyből még sem hagyhatom ki, mert azért csak ő hívhatja el Országá szolgálatába, akiket akar. Kiket akar? Akik hagyják hívni magukat. Akiknek fülük van a hallásra. Azokat, akik nem viselik el, hogy csak perceket tudnak adni neki. Valakiket, akik rájönnek, hogy ajkukon lehet az Isten ügye, de vért és velőt – csak a pénzért képesek adni, mert az az úr, mert azzal vásárolhatják meg azt, ami nem nyűg meg nem muszáj, hanem kell, mert nélküle nem vagyunk boldogok. (Hogy vele se – erre is rájövünk, de már későn, amikor kicsavart citromot tudunk csak felkínálni, és nem az ifjúságunkat, az első szerelmet.) Reménykedem azokban, akik mindezt látva és tudva, képesek egy hatalmas nemet mondani Euróra, USA-dollárra – csak azért, hogy ne Kaifás- hanem Isten-irányban induljanak. Valami olyasmit, amit hazánkban az elmúlt század legkatolikusabb s talán egyetlen igazi Jézus-hívője énekelt fogarasi számkivételé idején: Sohasem fordulok vissza!

Nunquam revertar – mondta Dante hajdan
 nunquam revertar – mondanám bár én is
 nunquam revertar – harci zivatarban
 nunquam revertar – tömlőc éjjelén is
 nunquam – legyen az Isten átka rajtam
 revertar – bárha beledögléném is
 üvölném én is az ő helyébe’
 nunquam revertar – századok fülébe!

Hogy e valakik majd mihez fognak, nem tudom. Nem is nekem kell tudnom. Én tudtam 36-ban, amikor lenyíratam a hajam. De megtalálják, hogy órákat és egész életüket is oda tudják adni Neked. Nem és nem és nem! Nem hogy, hanem ha. Megtalálják, ha órákat s negyven napot tudnak adni Neked. Amikor Jézus elindult Názáretből, azt hiszem, még nem tudott semmit az evangéliumból. De nyugtalanította őt, hogy csak percei vannak valamire, amit a Lelke mélyén már azonosított Veled, az Istennel. Ment a Keresztelőhöz, a nagyhatású csábítóhoz, s nem csábult el. S ment a pusztába, mert hallotta, amikor a Keresztelő felengedte a vízből: Te vagy az én szerelmes Fiam! Ment, mert megszólította az Isten. E szólítás nélkül nincsen semmi. Utána pusztá következik, vagy noviciátus, hogy megtaláljuk, hogy mit csináljunk az életünkkel.

Talán nem is baj, hogy a harmadik nemzedéknek nincs hamelni patkányfogója. Legalább nem mondhatják majd, hogy agymosásában volt részük ifjúságukban, amikor órákat tudtak adni Istennek – valami bűvös síp hatására. Nekem sem volt hamelni patkányfogóm. De volt előttem egy másfélezer esztendő gyakorlat, s lenyíratam a hajam. A Bokor ítéletet mondott e hajlenyírás tárgyában. A Regnum számára az a pap, aki megnősült, meghalt. Többet nem veszik igénybe szolgálataikat. Nekünk testvéreink maradtak, s figyeltünk arra, amit mondtak – továbbra is. Ha jól döntöttünk, akkor a nő a férfi számára megszűnt

istenellenes erő lenni, aki elcsábítja Istentől, s lehúzza őt a maga pározó és tenyésző világába. Ha jól döntöttünk, akkor a férfi a nő számára megszűnt istenellenes erő lenni, aki nem engedi, hogy Isten és Jézus tiszta arája legyen. Ha jól döntöttünk, akkor igaz, hogy a Szentháromság legkülönb lenyomata a szerelem, a házasság. Ha jól döntöttünk, akkor az Isten hívását akkor is meghallhatjuk, ha házasságra készülünk. Ha jól döntöttünk, akkor az ország szolgálatába tudunk állni házasság állapotban is. Ha jól döntöttünk, akkor fészekrakás címén sem kell a Mammon szolgálatába állítani életünk. Ha jól döntöttünk, akkor megértettük az Istent, aki nem a férfiaknak, nem a nőknek, hanem a kettőből lett egynek, az embernek kínálta fel az Országát.

Végül is odajutok, ahova a decemberi ifjúsági misén: Isten nem menthet meg minket, bár imádkozni csak úgy tudunk, hogy Ments meg, Uram, minket! Csak mi teremthetünk bombázás nélküli világot? Igen, de az Isten barátaiává kell fejleszteni magunkat. Ez meg istenkapcsolat nélkül nem lehetséges. Próbáljuk tehát e kapcsolatot:

A virágtalan, a gyümölcstelen ágtól, / A meddőségtől, a lanyhaságtól,

A naptalan és esőtelen égtől: / Ments meg Uram a szürkeségtől!

Arany János 1848-ban tette papirosra, Az örökség című versében:

Ha minket is elfű az idők zivatarja, / Nem lesz az Istennek soha több magyarja.

Istenem, imádkozom a Bokorért.

– Miért imádkozol? Mert nem tudod elviselni a zsugorodást, melynek törvénye az elmúlás?

– Igen, ezért.

– Lári, fári! Te szánod a tökök amely egy éjszaka támadt s egy másik éjszaka elhervadt, amelyért kezéd nem munkálkodott; amelyet nem ápoltál, nem neveltél, lombja alatt csak lustán elhevertél.

– Nem igaz! A Bokorért éltünk és szenvedtünk. Nemzedékek támadtak benne, amelyeknek felsejlett, hogy Isten nem azért adta az életet, hogy elpusztítsuk, hanem hogy megőrizzük – kerül, amibe kerül. Kaifás nem verhetette szét, amit Jézus akart, csak a keresztények. A hatalmasok nem verhetik szét, amit megértettünk, csak magunk. A Bokorért imádkozom, hogy a Bokor ne verje szét a Bokrot, hogy el ne induljon a Mammon országa felé, s ha elindult, álljon meg és forduljon vissza.

Itt fekszik a szalmán, Jehova. / Mint hontalan szegény, kinek lakása nincs

Egy istállóba jött ide / A mindent alkotó és mozgató Ige. Ha nincs aranyból s megmarad ami volt, a szalma, Még ma is állana a Kisdéd birodalma.

Szegényeké volt az a Birodalom, / Mert Betlehemben nem aranyból volt az alom.

Írta Horváth Béla Frankfurtban 1959 december 1-én – A megváltó üzenet c.versében

Városmajor, 2001. december 31.

FARKAS ISTVÁN

ÚJÉV

Harmadik napja havazott. Időről-időre kiment a teraszra elsöpörni a havat és egyben levverte az erdei fenyők ágáról is, melyek a nagy súlytól szárnyaszegetten, derékmagasságig benyúltak a keskeny járda fölé. Ilyenkor ismét szárnyra kaptak és büszkén fenn hordták tobozkoszorújukat. A karácsonyi csengő csilingelését már régen elnyelte a hó süket csendje, de egyébként nem volt csend. Készülődés volt. Reggel alapos takarítás benn, majd az udvar következett: a parkolóból el kellett hányni a térdig érő havat, hogy az autók majd be tudjanak állni. Ez már az ő dolga volt. A sufniban összekészítette a lampionokat, a hosszabbítót kihúzta végig a fal mellett a teraszig, kipróbálta. rendben volt. Tűzfát és faszenet készített össze a flekkensütéshez és jól megrakta a szobában a kandalló melletti fatárolót is. A tűz már hajnal óta vidáman pattogott, mint aki már érzi a sok készülődés célját, a nagy bulit, ami majd elválasztja a múltat a jövőtől, az egyik évet a másiktól. Benn a szobában eközben felesége szorgoskodott. Mikor elkészült a takarítással, a díszítések következtek. A gyertyák, a csengettyűk, a lampionok sorra a helyükre kerültek. Ünnepi abrosz került az asztalra, fenyőág díszítette a szoba sarkában álló nagy vázát s a rojtok és párnák is ünnepi rendben sorakoztak a szőnyegeken és az ágyakon. Majd a konyha következett. Megteltek a salátás tálak és rizibizi illat töltötte be az egész lakást. A munka egész délelőtt folyt. Csak délben ültek le pár percre, bekapni egy kis kenyeret, teát, felvágottat. Nem voltak izgatottak, de a vendégvárás és készülődés remegése ott volt a levegőben. Nem sokat beszélgettek. Aztán ebéd után, mikor egy pillanatra leültek a kanapéra és gondolatban mindketten számba vették a még hátralévőket Laci lassan megszólalt:

- Drágám, meginnál velem egy Martinit?

És az ital átmelegítette a gyomrukat, arcukat, lelküket. A Carmina Burana vad, szenvedélyes zenéjére táncolni kezdtek és percekre elfelejtették a készülődést. Az ünnep kezdett belopakodni a lelkükbe. Aztán még néhány simítás és kinn már meg is szólalt egy autóduda és a vendégek vidám zivaja megtöltötte a kis lakást. Aztán már minden ment a maga rendje szerint. Éva gondoskodott az ételekről, az italokról és a hozzá tartozó apróbb teendőkről, mint a terítés, a szervírozás, a mosogatás, az üvegek bontása, a gyerekek sok apró, de folyamatos szolgálata. A zene, a TV, a játékok, a beszélgetés melegen tartása, a flekkensütés és a tűz biztosítása Lacira maradt. A jó hangulat mindkettőjükből áradt, mert szerették a vendégeiket és szívesen szolgálták ki őket. A jó hangulathoz tartozott a szánkózás, az éjszakai séta a szakadó hóban, a hógolyózás és a hóember építés is. Csönd egy percre sem volt, de miért is lett volna? Aztán lassan éjfél lett.

Csendben figyelték a TV-óra másodperc mutatóját. Volt, aki az elhunytakra gondolt, más az újszülöttekre, akinek baja volt arra, akinek öröme, arra. Könnycseppek peregték a himnusz hangjaira és mindenki temette a múltat, de a nagy rohanók már a következő Szilveszter helyszínét tervezték. És aztán a koccintás, a jókívánások, a telefonok, a virsli és az elnöki beszéd. Utána pedig a tánc, az ének, a dudálás és az egymás szívből jövő csipkedése, ugratása végkimerülésig. Mert hát az is elkövetkezett. A vendégek lassan készülődni kezdtek és mintha valami láthatatlan szál kötötte volna össze őket, sorban, egymás után elbúcsúztak. A lakásban csend lett. Lassan elcsitultak a rendcsinálás utolsó zajai is. Laci eloltotta a nagyvillanyt és leroskadt a nagy bőrfotelba. A muflon trófea farkasszemét nézett vele. A trófeán nem látszott semmi féle változás. Egyhangú közömbösséggel nézett vissza Lacira. Így nézett már évek óta. Neki nem volt Szilvesztere, sem Újéve sem bulija. Éberen, mindig csak azt csinálta, ami a dolga volt: disz volt a kandalló jobb oldalán. De még erre sem gondolt. Valami csendes végtelenségben élt, mint a kövek, a hó alatt, hátul a sziklakertben. Nem az örökkévalóságban, hanem valami időtlenségben. Laci nem vette le róla a szemét. Belül lassan elültek benne a külső zajok. Már nem hallotta Éva kis neszeit sem a konyhából. Hirtelen minden megállt. Nem hallotta már az ingaóra mély, bűgő kongatását, sem a hópihéék halk zizegését az ablakon. Nem látott semmit, csak a muflonfejet. A gondolatai is mintha megálltak volna. Azaz mentek tovább a maguk megkülönböztető, néha csapongó, de mindig logikus és mindig az időhöz láncolt útjukon, de már valahol rajta kívül. Már azt sem érezte, ahogy a lélegzése közben az inge hol megfeszül, hol elernyed a mellén és nem érezte a bőrfotel lágy, de stabil támaszát sem. Ekkor a muflonfej lassan mesélni kezdett:

Valamikor, réges-régen, amikor a Pilisben még medvék és farkasok tanyáztak, de lehet hogy még régebben - az ükapám mesélte a dédapámnak, de állítólag már neki is a vándorló vörösbegek mesélték egykoron, mert mi annak idején még Korzikán éltünk és eszünkbe sem jutottak ilyen nagy, összefüggő erdők, vulkáni, fekete sziklák, szóval nekem már apám mesélte egy csendes nyári estén a Telki-i meszesek oldalában - élt itt egyszer egy nagy király. Pompázatos palotája a Nagykopasz tetején állt. Nem akármilyen palota volt ám ez. Nem vette körül lőrészekkel szabdalta várfal, sem vízesárok. Tizenkét kapuja volt, de a kapuk éjjel-nappal, télen-nyáron nyitva voltak. A palotának nem voltak ablakai, mert falai üvegből voltak, s esténként, amikor a szolgáltók meggyújtották a hatalmas csillárokat, melyeken egyenként száz gyertya égett, még a legmesszebb fekvő falvakban is látni lehetett a nagy fényességet. Napközben pedig a nap szikrázó sugarai tükröződtek vissza a falakról, hirdetve a király hatalmát és dicsőségét. A birodalom lakói szelíd, jó emberek voltak, egészségesek és normálisak. Mindenki,

mindenkinek a rokona, barátja, testvére volt. Nem voltak ellenségeskedések, veszekedések, perek, mert nem volt törvény sem, sem bíróság, sem börtön. Mindenki elvégezte a dolgát, de csak azt csinálta, ami a dolga volt és csak annyit amennyi szükséges volt. Nem voltak sem gazdagok, sem szegények, mert a király mellett mindenki gazdagnak tudhatta magát. Minden napjuk ünnep volt, bár a napokat sem számolták. Úgy éltek, mint annak idején a mező virágai és az erdő vadjai a Paradicsomban.

De nem volt ez mindig így. Kezdetben a király pontosan olyan volt, mint minden király itt a földön. Háborúzott a szomszédokkal és a saját főuraival. A győzelem után hatalmas tivornyákat tartott, ahol folyt a bor és a legszebb rabszolganők szórakoztatták a meghívottakat. Szigorú törvényeket hozott, melyeket minden esetben szigorúan betartatott a legszegényebbekkel, börtönei tele voltak velük, meg a sovány, mindig töprengő gondolkozókkal. Gazdagsága és hatalma messze földön híressé tette, így gyakran kellett háborúznia azokkal, akinek hatalmára és vagyonára fájt a foguk. A parasztok nyögték az adókat, a főurak kicsapongásait és a papok élősködését, kik nap, mint nap bűneikre figyelmeztették őket.

Egy szép napon - mesélte apám - amikor éppen egy sovány, öreg gondolkozó felett ítélezett, a látszat kedvéért megadva neki az utolsó szó jogát, az megkérdezte tőle:

- Mondd, ó király! Miért nem akarsz ember lenni? Arcod és kezeid puffedtek és rángatóznak a sok kicsapongástól és a háborúskodás állandó feszültségétől, szemeid belső zavarodottságról árulkodnak és döntéseid minden normális gondolkozásnak ellene mondanak. Néped nyomorog és élete olyan rövid, mint a kutyáké, közvetlen környezetben az emberek pedig hazudnak, lopnak és csalnak, miközben keresik az alkalmat, hogy érzélgősen kifejezzék irántad való mély hódolatukat?

A király ott helyben lecsapatta a fejét, de később a szavai belülről elkezdtek égetni. Először csak a palotában kezdett figyelni és mindent úgy tapasztalt, ahogy az öreg mondta. Aztán kiment a népe közé álruhában, koldusnak öltözve és saját bőrén tapasztalhatta meg mindazt, ami az öreg szájából elhangzott népével kapcsolatban. A kalandot alig úszta meg ép bőrrel, de hatása alatt hetekre bezárkózott a palota könyvtárába. Csak kenyeret evett és vizet ivott. Tanulmányozni kezdte, hogy mit jelent az a szó, hogy ember. A hetekből egy hónap lett, majd kettő és amikor elhagyta a könyvtárat, már más ember volt. A régi önpusztító tüzek elcsitultak benne és már csak arra a gyenge, belső melegségre figyelt, amiről korábban nem is tudott, de melyről minden szent könyv említést tesz. A melegség lassan, gyengéden növekedett benne. Mikor eltöltötte az egész lényét, felkereste a szomszédos országok királyait egyenként és hosszú időre békét ajánlott fel nekik. Nagy ára volt a békének, de ő mindent megadott. Zúgolódnia csak a nemessége és a papság

zúgolódott, mert az ő vagyonuk is bánta a békekötést. Népe nem zúgolódott, mert tőlük már nem lehetett többet elvenni. Látszólag semmi sem változott azon kívül, hogy nem voltak háborúk, de lassan, mégis minden megváltozott.

Mivel látta a király, hogy az emberek zaklatottak, állandóan rohannak, hol a múlt emlékeit siratják, hol a jövő álmokéit kergetik és ezt magán is megtapasztalta, kidobott minden órát a palotából, elégettette a papok naptárait és kizavarta a csillagjósokat is. Nem telt bele sok idő és az emberek megszokták, hogy semmi sem fontos, csak az, amit éppen csinálnak. Ettől sokkal nyugodtabbak lettek. nem bántották halottaikat, így azok békén hagyták őket, nem tervezgettek, nem álmodoztak, mert elfelejtették mi az, hogy jövő. A királyhoz bármikor, bármivel fordulhattak és érdekes módon - bár soha, semmilyen tanácsot nem adott - mindenki úgy jött ki tőle, hogy megtalálta problémájára a megoldást.

Mivel látta a király, hogy az emberek ahol és amikor csak tehetik folyamatosan beszélnek, s ezzel ismét csak a múlt és a jövő álmvilágának végtelen óceánjára tévednek és ezt önmagán is megtapasztalta, becsukta a száját és mivel éppen virágoztak a tavaszi héricsek elhatározta, hogy csak akkor nyitja ki ismét, ha újra virágozni fognak. A palota lakói értetlenül álltak az újabb szokatlan lépés előtt, de lassan ezt is megszokták és alkalmazkodtak a királyhoz. Még a konyhákból is csendesebb, szűkszavúbb lett a cselédek csivitelése és a tanácssterem, ahol az ítéletek és a döntések születtek szinte állandóan üres volt, pedig korábban nap, mint nap órákig tartó tudományos viták, eszmecserek és ítélezések színtere volt. Mivel látta a király, hogy ez a döntése is meghozta a gyümölcsét, ismét beszélni kezdett, de már nem változott meg semmi, mert az udvar megszokta és elfogadta a csendes, szűkszavú, de lényegre törő beszédet.

A király szívében a melegség csak egyre nőtt. A melegség már kisugárzott a környezetére, a királynéra, az apródokra, az öltöztetőkre, a lovászfiúkra, de a lovaira, kutyáira és a madaraira is. Valahogy ők is szerették ezt a fajta meleget.

Akkortájt - ahogy apám mesélte - a zsámbékiaknak feltűnt, hogy a palota, mintha éjjel, nappal ki lenne világítva. Először csak éjszakánként volt szokatlan a derengő világosság, de később már nappal is észre lehetett venni. Az emberek érdeklődni kezdtek és furcsa dolgokat hallottak a palotabeliektől. Egyesek örültek tartották a királyt, mások nevettek rajta, többen összeesküvést szöttek, de a szegények egyre gyakrabban indultak el, hogy közelről lássák a fényesség okát. A királyhoz is eljutottak a hírek, de ha kinézett az ablakokon, maga is láthatta a napról-napra növekvő, megújuló sokaságot. Az emberek elesettek voltak, éheztek és fáztak, ezért a király kizavarta a papokat, hogy adjanak enni az embereknek. S lám, csoda történt. Senki sem maradt éhen. Egyik reggel valaki elkialtotta magát:

- Nézzétek, belátni a palotába a falon át! Látjátok? Ott térdel a király a kápolnában, a királyné pedig éppen a haját fésüli. Nézzétek azt a apródot, ott a bástya fala mögött, hogy szorongatja azt a kis cselédlányt!

Mindenki ámultan meredt a szokatlan látványra, de mint minden szenzáció, ez is csak három napig tartott. Az emberek megszokták, hogy a palota fala átlátszó és a királynak nincsenek titkai előttük. A király befalaztatta az ablakokat, mert már nem volt szükség rájuk. Nélkülük is ki lehetett látni és aki kint volt, az is láthatott mindent ami benn történt. Ekkor döntött úgy a király, hogy a kapuk legyenek éjjel-nappal nyitva, de a papokat nem engedte vissza a palotába. A királynő ugyan napokig nem beszélt vele, majd hetekig könyörgött neki, de nem engedett, mert saját bőrén tapasztalta meg, milyen keserves, embertelen, egészségtelen, megnyomorító az állandó büntudat fenntartása. Elegendőnek tartotta a maga és a palota lakói számára, ha mindig és mindenhol teljes odaadással jelen vannak abban, amit éppen csináltak. Ez volt az a varázslat, amivel mindenki megtapasztalta saját korlátját, gyengeségeit, esendőségét és eszébe sem volt olyat tenni másnak, amit ő sem tudott megtenni. Ez biztosította mindenki számára azt a sugárzó meleget, vigasztaló nyugalmat, éltető egészséget, amit a király is megtapasztalt és ami belőle is áradt. Minden úgy volt, ahogy a szent könyvekben olvasta, csak azt nem értette, hogy korábban miért nem így csinálta a dolgait. Olyan nyilvánvalóan emberivé, romlatlanná és egészségessé vált a világ körülötte, hogy valami varázslatra gondolt, valami álomra, ami hirtelen véget fog érni, ha valamitől felébred. De nem riasztotta fel semmi.

Aztán a király eltűnt. Már nem is volt a palotában, már a teste is elporladt a kápolna mögötti kis temetőben, de a meleg csak áradt a palotából ki a világba.

Egy idő után elkezdtek visszazivárogni a papok, a tanácsuléseken egyre többet vitatkoztak, a szegények ugyan még látták a falak alól a meleg, sugárzó fényt, de kenyeret már nem kaptak. A palotában ismét megtartották a nagy ünnepeket, számolni, tervezni kezdték az időt és sokat fohászkodtak halottaikhoz, közbenjárásukat kérve a halál utáni boldog, örök élet reményében. A falak lassan ismét tömörekké váltak, a kapukat bezárták és erős őrség vigyázta a rendet és a békét. A viszályok, háborúk kiújultak és a nép ismét nyögni kezdte azok terheit. A királyból szentet csináltak és csodatetteiről ünnepeken emlékeztek meg. Talán csak a kutyák, lovak és a madarak emlékezetében maradt meg olyannak, amilyen volt, mert ők évszázadok óta adják tovább egymásnak a legendát és vándorlásaik során eljuttatták az egész világra. Már nincs a világon egyetlen vörösbegy, egyetlen cinke, egyetlen özsuta sem, amelyik ne hallott volna róla és az ő csodálatos palotájáról.

A muflonfej elhallgatott. Laci is hallgatott, de még mindig mereven nézte a trófeát. Majd lassan, mint aki mély álomból ébred kinyitotta a száját és csodálkozva,

zavarodottan kérdezte:

- Miért mesélsz erről nekem?

- Nem én mesélek erről, minden erről mesél. Néha, a buli alatt úgy éreztem te már ismered ezt a mesét. Mikor például önfeledten táncoltál azzal a kis szőke fiúcskával, vagy amikor úgy belefeledkeztél a társasjátékba, hogy még a feleséged szavára sem figyeltél oda - mérges is lett rád -, vagy most, itt, amikor leültél a fotelba és üres tekintettel néztél engem, mintha itt sem lennél, hanem valami másik világban.

- Igen, néha eltűnik az egész világ - mondta csendben Laci -, de én ezt fáradtságnak, lustaságnak, felületességnek, vagy egyszerűen álmodozásnak gondolom. Mi köze ennek a királyhoz, akiről meséltél?

- A királyhoz? - kérdezte mosolyogva a trófea. Hát nem sok, csak annyi, hogy te vagy a király és te vagy a palota is. És minden és mindenki, aki körülöttes van, a birodalmad. Te döntesz, hogy mit nyit ki, mit csuksz be, mit világítasz át és mit zársz el, te döntesz egészségről, betegségről és egyedül rajtad múlik, hogy normálisan, vagy örült módjára élsz. A környezeted - az emberek, állatok, növények, tárgyak - minden cselekedetedet vissza fogják tükrözni. Megláthatod bennük magadat. Talán már megtapasztaltad magad is azt a gyenge melegséget magadban, amit a király is megtapasztalt.

A trófea hirtelen elhallgatott. Éva jött be a konyhából és felgyújtotta a villanyt.

- Hát te itt ülsz? - kérdezte szemrehányóan. - Még tele van a konyha törülgetni valóval, a kályha kialszik és már mindjárt három óra. Csak nem rúgtál be? Olyan furcsán állnak a szemeid.

Laci lassan felállt, átölelte felesége derekát, egy vidám csókot nyomott az orrára és elindult vele kifelé a konyhába. Az ajtónál előreengedte és titokban visszanezgett. A muflonfej mozdulatlanul lógott a falon, de Laci meg mert volna esküdni, hogy halk, vidám bégetést hallott valahonnan, de az is lehet, hogy a fenyőág verte a tetőt kinn a fagyos, jeges éjszakában.

Dobogókő, 1995. december

BULÁNYI GYÖRGY

BEA – TÁDÉ

Nagyon hideg volt az év elején, amikor egy januári szombat délután lerándultunk Tatára, Tóvárosba, hogy megeskessék egy ifjú párt - három gyerekekkel. Hogy miért nem tudtak korábban esküdni, könnyen kitalálható: a vőlegény-apa valamikor ifjúságában elhitte, hogy embernek való a celibátus, s elment papnak. Teltek az évek, múltak az évek, s vagy arra jött rá, hogy még sem embernek való az a celibátus, vagy arra, hogy annak való volna, de hát ő nem ember. Ezt nem tudjuk pontosan, hogyan is volt.

Csak azt, hogy amikor elszánta magát a házasságra, azonnal kérte az illetékes római hatóságokat, hogy mentsék fel meggondolatlanul bizonyult ígérete alól, melynek ellenében pappá szentelték. Azonnal kérte, de a kérést csak akkor teljesítették, amikor a gyerekek száma már háromra rúgott. Hét határra szóló nagy esküvő volt. Igazi Bokor-találkozó. Amit leginkább abból lehet megállapítani, hogy egy Cserta Gábor nevű nagyvállalkozó húzta a templomon belül és kívül a talpalávalót.

Egyébként volt mise is, meg prédikáció is nemcsak esketés és dínom-dánom. Bizonyítéka ennek a kompjúterem által megőrzött szöveg.

Kedves Bea, Tádé, Gyermeked és velük együtt ünneplő, örvendő Testvéreim!

Jó két hete megkérdeztem Tádét, milyen szentírási szövegeket kíván e nászmisében. Azt mondta, hogy a vasárnapokat, amiket már megnézett, s nagyon jóknak találta. Ennek lett következménye, hogy a "B" liturgikus év 2. évközi vasárnapjának a szövegeit hallottatok, s én most e nászmisén válogathatok, hogy Sámuelről szóljak nektek, vagy arról, hogy a Szentlélek temploma vagytok, vagy hogy Jézus az Isten bányája. Mivel Bea és Tádé nem kettesben, hanem Ágota, Agapé és Lukács társaságában jelentek meg itt az Úr színe előtt, hogy örök hűséget ígérjenek egymásnak, úgy gondolom olyasmit kell mondanom, ami képes a gyerekek érdeklődését is felkelteni, s a felnőtteknek sem lesz az átlagosnál unalmasabb. Sikerül-e, majd meglátjátok?!

Kezdem Sámuellel. Tádé szerint az Isten - apácskánk. S ez az apácska nagyon érdekelt a Kovács család dolgaiban is, s ennek következtében mást se csinál, minthogy szólongatja őket. Tádé, Tádé, megtetted már, amit Bea, Ágota, Agapé, Lukács annyira vár, hogy megtegyed? S mivel Isten nem személyválogató, ennek következtében mondja azt is, hogy: Bea, Bea, megtetted már, amit Tádé, Ágota, Agapé, Lukács várnak tőled? S ugyanígy szólítja Ágotát is: Ágota, Ágota! Agapét is szólítja: Agapé, Agapé! Lukácsot is: Lukács, Lukács! Meghallják, hogy szólongatja őket Apácskánk? Bizony, meghallják, mert van lelkiismeretük. És mit hallanak? Azt, amit apjuk és anyjuk: Megtetted már Ágota, Agapé, Lukács, amit a többiek várnak tőletek? Miért ilyen rámenős Apácskánk? Miért érdeklődik a Kovács család dolgai iránt ilyen behatóan? Hát csak azért, mert Isten - apácska, s nagyon fontos neki, hogy a Kovács család dolgai rendben menjenek. Azok meg akkor mennek rendben, ha Lukács meg Agapé meg Ágota meg anya és apa kívánságai teljesülnek. Biztos ez? Hátha valamelyikük olyasmit kíván, ami Apácskának nem tetszik? Nem szabad előfordulnia, s Apácska gondoskodik róla, hogy ne történjék meg. Hogyan teszi?

Úgy, hogy apát is, anyát is, meg a három gyereket, Ágotát, Agapét, Lukácsot, mindegyiket külön-külön, a Szentlélek templomává tette - s már itt is

vagyunk a második szövegnél. Ahogyan ez a tóvárosi templom Isten temploma, úgy Templom ők is. Van ennek értelme? Ebben a tóvárosi templomban van oltár, meg padok és harang. A Tádében ezekből nincsen semmi. Még Beában sincs! Hogyan férnének el a gyerekekben? Hát a Szentlélek templomának más a felszerelése. Mi van benne? Az első, ami van benne: a segíteni akarás. Ki-ki abban akar segíteni, amire a többieknek szükségük van: pl. befűzni a cipőt, helyre tenni a játékokat, segíteni megcsinálni a leckét - ezek a padok, amikbe Így kell beleülni. A második, ami a Szentlélek templomává teszi őket: az adni akarás. Mit akarnak adni? Mindegyik azt, amit várnak tőlük. Apától pl. azt, hogy tengernyi elfoglaltsága mellett legyen azért otthon is. Anyától, hogy főzzön finomat, a gyerekektől pedig, hogy megtegyék, amit szüleik kérnek tőlük. Ez az ő templomuk oltára, amit így tudnak feldíszíteni. És mi van még ebben az öt Szentlélek-templomban? Van még valami, talán a legfontosabb. Mi ez? A megbocsátani akarás. Nincs duzzogás, nincs veszekedés, nincsen csúnya arcokat vágás. Hogy ne is említsem az egymásra rákiabálást, verekedést, ami aztán végleg nem illik bele a Szentlélek templomaiba. Ez a harang, amely messzire hirdeti, hogy a Kovács családban élni jó, ott nem bántják egymást, és mindent szívből megbocsátanak. Hát ilyen a Szentlélek temploma. Tele van akarással: Segíteni, adni, megbocsátani - ezt akarják benne. S a templomban imádkozni is szokás. Hát imádkoznak is érte minden este, hogy ebből a sok akarásából valami nagyon szép dolog szülessen meg. Hát az meg micsoda?

Az, ami miatt Jézus eljött közénk. Jézus egyszer csak megjelent a Jordán vizénél. Sétált fel s alá. Észrevette őt Keresztelő János, akit körülvettek a tanítványai. Addig-addig sétált Jézus ott, a Jordán vizénél, amíg a Keresztelő azt nem mondta róla a maga tanítványainak, hogy: Nézzétek, ő az Isten bányája! Többet nem mondott, de két tanítványnak, Andrásnak meg Jánosnak, ennyi elég volt, hogy utána menjenek a sétáló Jézusnak. Mért mentek utána? Hát, már csak megnézik, hogy milyen is az Isten bányája. Amolyan bányát, ami nem az Istené, láttak már eleget. Izrael földje tele volt pásztorokkal, azoknak meg voltak bányáik: a Simon, meg Júda, Benjámin, Áser, meg Neftáli bányái, már amilyen nevük volt a pásztoroknak.

Jézus meg észrevette, hogy mennek utána. Megfordult s megkérdezte tőlük, hogy mit akarnak. Nem árulták el Jézusnak, hogy meg akarják maguknak jobban nézni, hogy miféle bányát is ő. Csak megkérdezték tőle, hogy hol lakik. Jézus meg úgy csinált, mintha elhitte volna, hogy a lakásviszonyai érdekli őket, s azt mondta nekik, hogy jöjjenek csak, s nézzék meg a szállását, hogyha már arra kíváncsiak. Amikor mindez történt, délután négy óra volt. A két tanítvány pedig késő estig Jézusnál maradt. Volt idejük elég, egy fél nap, hogy a székét is megnézzék, meg az asztalt, az ágyat, a szekrényt is. De nem is azért mentek,

hanem hogy megismerkedjenek vele. Amikor hazamentek, András azt mondta róla a testvéreinek, Simonnak, hogy megtalálták a Messiást.

Micsodát? Hát azt a valakit, akit maga Isten bízott meg azzal, hogy megtanítsa minket arra, hogyan is kell egy feje tejére állított világot a talapára állítani. Hát a feje tetején áll a világ? Bizony azon. Képzeljétek csak el, milyen is volna a világ a Kovács családban, ha, mondjuk, Lukács vagy Tádé el kezdene otthon parancsolgatni, hogy ez legyen, meg az legyen. S a többieknek, Beának, Ágotának és Agapének az volna a dolguk, hogy engedelmeskedjenek annak, amit Lukács meg Tádé mond, ha tetszik nekik, ha nem. S ha nem tetszik, akkor a bösz Lukács meg Tádé telefonálna és kihívná a rendőrséget, hogy csak vigyék el Anyát meg a lányokat a dutyiba, mert nem engedelmeskednek. Hát ez a feje tetejére állított világ, amiben van rendőrség! Hát nem kellene lennie? De nem ám! Jézus országában nincsen semmi ilyesmi, ott mindent szépen megbeszélnek egymással. S nem kell telefonálni a rendőroknak, mert ott nélkülük is rend van. A rendőroket meg el lehet küldeni a gyárakba, hogy valami hasznos munkát végezzenek... kenyeret süssenek, cipőket csináljanak.

Ebben az országban, amelyet Jézus Isten országának nevezett, főleg azért nincs szükség rendőrokre, katonákra, fegyverekre, puskákra, mert nincsenek benne szegények meg gazdagok. Azért nincsenek, mert az a rend, ami a Kovácséknál. Ott mi a rend? Hogy is mondjam? Kitalálok valami nagyon finomat, amit mindenki szeret. Megvan: őszibarack befőtt, azt mindenki nagyon szereti. Anya mindenkinek ad belőle. Ha sok van, sokat. Ha kevés van, elosztja, hogy mindenkinek jusson. Ez volna a rend, a világ azonban a feje tetején áll, és nincs benne rend, mert az egyik családnak egyáltalán nincs őszibarack befőttje, a másiknak meg annyi van, hogy elrontják vele a gyomrukat, vagy ami még rosszabb, megpenészedik a kamrában. Hát ilyen a feje tetejére állított világ, ahol még nem találták meg a Messiást. De ahol már megtalálták, ott már nincs olyan, hogy ez az enyém, s ahhoz neked semmi közöd..., hanem csak az van, hogy minden a miénk. Lukács, nem a Kovács Lukács, hanem a szíriai orvos meg is írta az Apostolok Cselekedeteiben, hogy azok, akik már megtalálták a Messiást, azoknak egy volt a szíve-lelke, egyikük sem mondott birtokából semmit sem a saját tulajdonának, hanem mindenük közös volt... nem is akadt közöttük szűkölködő, mert azok, akiknek földjük vagy házuk volt, eladták, s az eladott javak árából mindenkinek adtak, kinek-kinek szükségéhez mérten.

Dehát, aki nem hallja meg, hogy az Isten szólongatja őt: Pista Pista!, akinek a lelke nem a Szentlélek temploma, aki meg nem találta még a Messiást, az igyekszik gazdag lenni, és rendőrt meg katonát akar javai védelmére. Ha pedig nem sikerül

neki gazdagnak lennie, akkor fegyvert szerez, hogy megölje a gazdagokat, akik miatt nem tudnak élni a szegények. És mindenki öl mindenkit. Ilyen a feje tetején levő világ,ilyent rendeznek be maguknak, akik nem mennek utána Jézusnak. Hogy ez ne így legyen, hanem hogy a világ Isten Országává formálódjék, ezért sétált Jézus a Jordán partján fel s alá. S hogy a Kovács családban minden úgy legyen, ahogy Jézus akarta, most csinálunk valami szépet. Mit? Isten áldását kérjük Tádéra, Beára, házasságukra. Ne várjunk vele tovább!

Városmajor, 2000. november 9.

BULÁNYI GYÖRGY JÉZUS KIRÁLYSÁGA

Jézus nem királya mindenkinek. Jézus csak azoknak a királya, akik megteszik, amit Ő tanított nekünk. Akik nem teszik meg azt, amire tanított minket, azoknak nem királya, azok átkozottak. Ezek az átkozottak mennek az örök tűzre, amely készült az ördögöknek, az ördögök munkatársainak és mindazoknak, akiknek más a magatartásuk, mint amit Jézus vár el azoktól, akiknek tudomására jut az ő szent akarata. Így aztán nem mindenkinek a királya, hanem csak azoknak, akik Jézus kívánságaihoz igazítják életüket. A mai evangéliumban Jézus hat dolgot kíván tőlünk:

1. Aki éhezik, annak adjunk enni.
2. Aki szomjazik, annak adjunk inni.
3. Akinek nincsen szállása, azt fogadjuk be.
4. Akinek nincsen ruhája, azt lássuk el ruhával.
5. Aki beteg, azt látogassuk meg.
6. Aki börtönben van, módoljam ki a börtönparancsnokságnál, hogy meglátogathassam.

Mivel azok közé tartozom, akik azt akarják, hogy Jézus a királyuk legyen; s én mindenképpen ki szeretném módolni, hogy ne odakerüljek, ahol az ördögök és azok munkatársai parancsolnak nekem, ezért számba veszem e mai vasárnapon, hogy mennyire teljesítettem életem folyamán Jézusnak e hat kívánságát.

1a. Kezdem az elsővel. Amíg otthon éltem, nem az én reszortom volt ez. Emlékszem, hogy Anyuka megkérdezte a lánytól, hogy ki csöngetett, s ezt felelte: valaki támogatást kért, s mondtam neki, hogy majd megtámogatom egy darab fával. Pénzt kért, s Jézus ez alkalommal sem beszélt a pénzzel támogatásról. Jézus sem támogatott senkit sem pénzzel, de az ötezer ember megvendéglését a pusztában azért lehetővé tette. Koldusnak csak nagyritkán adok. A Bokorban megállapítottuk, hogy mindannyian nagyon gazdagok vagyunk, s legalább a farizeusok szintjét el kell érniünk, akik tizedet adtak mindenükből, tehát jövedelmünknek legalább tíz százalékát el kell küldenünk az éhezőknek. '89 előtt a külföldet járó testvéreink útján síboltuk ki a pénzt. '89

után már hivatalosan tesszük ezt. Kezdetben Teréz anyának küldtük, később pedig és ma is egy Prakash nevű jezsuitának, aki tizenötezer gyerekről gondoskodik – ugyancsak Indiában. Ez volt Jézustanulásunk második gyümölcse. Az első az volt, hogy kisközösséget csináltunk.

2a. A másodikat sűrűn csinálom. Aki hozzám jön, mindig megkínálom – borral, pálinkával, az autósokat csak szörppel, a cukrosokat pedig még avval sem, hanem csak tiszta vízzel.

3a. A szálással nem rendelkezőket csak Budaváriban tudom etetni, itatni s nekik éjjeli-nappali szállást biztosítani. Lelkigyakorlatok alkalmával szoktam ezt csinálni. Ott akár húsz embernek is tudom mindezt biztosítani – a magyar püspöki kar jóvoltából, akik közel harminc éve megvonták tőlem a nyilvános papi működés jogát, s így segíthettem magamon – lelkigyakorlatos ház építésével. Az ilyesmit igénylők, meg akik Balaton közelében akarnak nyaralni, kipróbálhatják a nyár folyamán. A rendházban is tudok fogadni két vendéget földre rakott szivacsmatracokon, de csak férfi nemen levőket – a klauzúra okán.

4a. Ruhával mostanában nem tudok szolgálni, mert magam is uraságoktól levetett ruhákban járok, de azt, amim van, szívesen megosztom azokkal, akiknek nincs ruhájuk.

5a. A beteget csak akkor szabad meglátogatnom, ha igényli látogatásomat. Magam csak egyetlen személy látogatását igénylem, ha beteg vagyok. Olyant, akinek elmondhatom, hogy mire van szükségem, s ha kifáradok, mondhatom neki, hogy most menjen haza. Aki beteg, nyögjön! Hagyjuk a beteget nyögni, hamarabb meggyógyul. Nem zavarom azt, aki nem igényel.

6a. Nyolc évet töltöttem börtönben, ebből négyet Rákosi haláltáborban, ahol jelszó ez volt: itt fog megdöglenni, és nem lehetett engem meglátogatni. A másik négy évben már lehetett. Édesanyám kapott is három alkalmat tíz perces látogatásra: két egy méter távolságra levő drótháló között sétált egy ór. Az egyik háló mögött fél méter közelségben álltak a rabok, a másik háló mögött fél méter távolságban álltak a látogatók. Átkiabálhattunk egymásnak: Hogy vagy? Köszönöm, jól. Hatvanadik életévén túli anyámnak ez egy jó félnapos törődést jelentett.

Egy alkalommal én is végeztem börtönlátogatást. A katonáskodást megtagadó és emiatt három évre elítélt fiamat látogathattam meg egyszer Baracskán a felesége helyett. Mind a kettőnek én voltam a gyóntatója, én is eskettem őket.

Erdő Péter nem nevez ki börtönlelkésznek, s így nem látogathatom azokat; akik börtönben ülnek. Változtak Jézus óta a körülmények.

Ennyiben tudom én ma Jézust etetni, itatni, szállásolni, ruházni, látogatni. Kevés ez? Én ma ennyit tudok megtenni. Elég lesz-e ennyi az ítéleten ahhoz, hogy a maga jobbára állítson Jézus? Majd meglátom. Testvéreim, ti is vegyétek számba, hogy mennyit tudtok Jézus e hat mai kívánalmaiból teljesíteni!

Ezek után számba veszem egy tanzékvezető tétéleit, melyeket erről a mai ünnepről írt.

1. Jézus legyőzte a halált – Nem győzte le, mert ugyanúgy meghalunk, mint Jézus előtt, ugyanúgy jobbra állítódunk, vagy balra, mint Jézus előtt.

2. Jézus megújította egész életünket. – Csak akarta megújítani, de rajtunk fordul, hogy megújítjuk-e azt.

3. Jézus megváltotta az egész világot. – Nem lehet senkit sem megváltani. Isten akaratából maradunk szabad emberek, amilyenek Isten megteremtett, és szabadságunkat felhasználhatjuk jóra és rosszra. Tegnap, ma és holnap, a világ végéig.

4. Jézus minden bűnösnek királya. – Nem csak a bűnbánó bűnösöké.

5. Jézus minden emberi nyomorúság királya. – Nem lehet állapotoknak a királya senki, csak személyeknek lehet királya Jézus vagy akárki.

6. Jézus legyőzte bűnt. – Mindenki legyőzheti a maga bűnét. Én is a magamét. Jézus nem győzheti le sem a te, sem az én bűnömet.

7. Dicsőíthetjük Jézust minden sötétségben, halálban, bűnben, nyomorúságban. – Dicsőítés helyett inkább tegyük a mai hat jónak valamelyikét. Ezekkel kikerülünk sötétségből, bűnből, halálból, nyomorúságból.

8. Jézus királyságának titka, hogy benne található meg magunkat. – Jézus nem titkolódzott. Nyíltan megmondta, hogy megtaláljuk jobb oldalra állított önmagunkat, ha tesszük a jót.

9. Jézus királyságának további titka, hogy benne nyerjük el a megváltást. – A megváltás nem ötös lottó. – Magunknak kell tennünk érte a mai hat jót.

10. Még további titka, hogy Jézusban mondhatjuk ki, hogy „Atyánk” – Jézus előtt is tudhattuk, hogy Isten az Atyánk.

11. Legmélyebb titka, hogy magára vette bűneinket. – Az én bűnömet nekem kell hordoznom, s magamnak kell abbahagynom a vétkezést, és minden rendben lesz ennek következtében.

12. ...hogy magában hordozza minden fájdalunkat. – Ezt az egyet elhiszem, mert annyira szeret mindnyájunkat

13. ...hogy győztesen jelen van minden sötétségünkben. – Nem értem, hogyan lehet valaki jelen az én sötétségemben, még hozzá győztesen.

14. Bűneinket saját testében felvitte a keresztfára. – Nem. Kaifás, Pilátus és a többi urak bűne vitte fel Jézust a keresztfára.

15. Jézus sebei szereztek nekünk gyógyulást. – Jézus azt tanította nekünk, hogy akkor gyógyulunk meg, hogyha hisszük, hogy Ő meg tud gyógyítani minket.

16. A mi gonoszságaink miatt törték össze. – Nem. Az urak gonoszsága következtében törték Őt össze az urak.

17. Szenvedései sokakat istennektetszőkké tettek. – Nem. Jézus szenvedései következtében csak Jézus lehet istennektetszővé. Mi csak a magunk Istenért vállalt szenvedésünk következtében válunk istennektetszőkké.

18. Krisztus keresztyében beteljesedett a megváltás. – Nem. Krisztus keresztye által teljesült Kaifás akarata, s példát kaptunk rá, hogy halálbüntetés ellenére is hűségeseknek kell maradnunk Isten parancsaihoz.

19. Jézus a maga szenvedései és halála által él abban, akit így szeretett, az emberben. – Nem. Csak abban az emberben él Jézus, aki maga is úgy viselkedik, mint Jézus.

20. Titok, hogy Krisztus minden ember királya. – Nem, hanem tévedés, mert Jézus csak azoknak a királya, akik Hozzá hasonlóan viselkednek.

21. E hűz tétel erejében igaz, hogy amit másokkal szemben teszünk, azt tesszük Jézussal is. – Nem. E hűz téves tétel ellenére igaz ez az állítás.

Egy másik mai tanszékvezetőhöz odament harminc esztendővel ezelőtt az ilyesfajta tételek miatt egy fiatal Bokor-tag, és ezt mondta neki: Tisztelendő úr, Jézus nem ezt tanította. A válasz erre ez volt: Jézus néptanító volt, én pedig teológiai tanár vagyok. E válasz ellenére az a fiatal ember azóta sem váltott át a néptanítótól a teológiai tanárhoz. Adjunk hálát érte az Istennek.

Egészen más kérdés, hogy a szeretet-Isten, hogyan mondhat valakiket átkozottaknak. Azt gondolom, hogy ez ugyanaz mint a balga, a bolond. Magukat teszik bolonddá. Magukat teszik átkozottá. Isten mondhatná róluk azt is, hogy szerencsétlenek. Mindez csak következménye a szabad akaratunknak. Ezt pedig azért adta nekünk Isten, hogy részesei lehessünk az ő szentháromsági szeretet-életének. Már itt is, a Földön. Halálunk után pedig odafent Nála, az örökkévalóságban. Amen.

Nem. Még hozzáteszem Arany János egyik utolsó versét. Egy nagyon rövidet, egy négysorosot. Az a címe, hogy

Sejtelem

Életem hatvanhatodik évében

Köt engem a Jóisten kévébe,

Betakarít régi rakott csűrbe,

Vet helyemre új gabonát cserébe.

Életem, nem tudom, hányadik évében szólít magához engem a Jóisten. Csak annyit tudok, hogy egyelőre még nagyon jól érzem magam köztetek. Ha ez megváltozik, akkor kérem fogom

Őt, hogy engedjen már engem is odaátra azok közé a testvéreim közé, akik már hazajutottak.

Most az Amen.

LENGYEL EMESE

JÉZUS NEM RÁNT KARDOT, A MESEHŐS IGEN

BÁLINT PÉTER A VARÁZSMESÉKBEN FELLEMLHETŐ JÉZUS-MINTÁZATOKAT KUTATTA

A vallásos meséket úgy kell értelmezni, mint a példázatot – véli Balint Péter József Attila-díjas író, egyetemi tanár, irodalmár, mesekutató, akinek ebben az évben két fajsúlyos tanulmánykötete is napvilágot látott a Magyar Napló–Írott Szó Alapítvány gondozásában. Az ünnepi könyvhétre megjelent Meseértelmezések című egy válogatás a szerző elmúlt évtizedben közölt tudományos írásaiból, míg a Jézus-mintázatok a népmesékben hiánypótló monográfia.

– **Két figyelemre méltó kötete jelent meg 2022-ben. Miben hasonlítanak vagy éppen különböznek egymástól a könyvek?**

– Véletlen, de mindkét kötetben tizenhat-tizenhat tanulmány olvasható. Az első, a nyáron megjelent Meseértelmezések tanulmánykötet az elmúlt évtized írásaiból készült válogatás, melyet a lányom, Balint Zsuzsa folklorista közel ötven szövegből készített el. A második, a Jézus-mintázatok a népmesékben önálló monográfia, s az elmúlt három év termése. Elsősorban nem is teológiai és irodalmi, hanem nagyon sok más: folklorisztikai, történelmi, filozófiai aspektusból közelíték a varázsmesékhez. Azt vizsgáltam, melyek azok a főbb bibliai történetek, motívumok, amelyek megjelennek ezekben a szövegekben, s nagyon sok hasonlóságot véltem felfedezni a mesehősök és Jézus élete, tevékenysége, tanítása között. A munka összetett volt: egyrészt meseszövegeket vetek össze ókori vallási szövegekkel, zsidó forrásokkal, középkori dokumentumokkal, másrészt az elemzés során alkalmazok minden olyan néprajzi és vallási ismeretet, melyekre irodalmárként szert tettem az elmúlt évtizedekben.

– **Milyen szinten és módon fedezhető fel a mesehősök és Jézus alakja és élete közötti hasonlóság vagy éppen ellentét?**

– Először is érdemes kiemelni, e bizonyítható hasonlóság azt tükrözi, hogy a parasztember a templomban a prédikáció során hallott bibliai történetekből képes volt bizonyos témákat átültetni a saját gondolkodásába, a saját maga által alkotott szövegekbe. Megjelenik például a csodás születés, a rejtett gyermekkor, a tanítás. De nemcsak rokon vonásokat találhatunk Jézussal, hanem számos olyan mozzanatot is, amikor a parasztember félreértelmezi Jézus beszédeit és tevékenységeit. Többek között ilyen a csodás gyógyítás esete, Jézus a vallásos szövegben nem mint csodadoktor jelenik meg. Láthatjuk, hogy a mesemondó által képzelt világában a csodás gyógyítást végzők a mágusok, akik éppen úgy viselkednek, mint Jézus, a parasztember többnyire tanítónak, csodatevőnek, jobb esetben rabbinak vagy akár még mágusnak is képzeletben az alakját. Hamar világossá vált számomra az is, hogy a népmesékben sokkal több Jézus-mintázatot lehet azonosítani, mint például tette azt az amerikai folklorista Alan Dundes, aki a mitikus hősökkel vont párhuzamban feltételezett két-három ilyen vonást. Kutatásait végiggondolva több ellentmondást is felfedeztem. Az egyik ilyen teológiában is vitatott téma, hogy Jézus alászállt-e a poklokra vagy sem. De érdekes megnézni azt az eltérést is, hogy míg egy-egy mesehős kardot ránt, tudjuk, Jézus nem.

– Milyen egyéb hasonló témahasadásokat fedezett fel a varázsmesékben, melyek Jézus alakjához kapcsolódnak?

– Lényeges eltérés többek között, hogy Jézus a korabeli zsidó szokással ellentétben agglégény, ám a mesehős, Márk evangelista házassági intelmeit megtartva, megnősül. Jézus nem szeretne „király” lenni, de a varázsmese hőse megszerzi a királyságot s helyreállítja a rendet. S mint tudjuk, a hőst nem úgy temetik el, mint Jézust, s nem is támad fel. De hasonló eltérést mutat a szeplőtelen vagy szűz fogantatás eleme is: a mesemondó és a közönség nehezen tudja ezt elképzelni, helyette jelenik meg a történetben a csodás születés, amikor valamilyen állattól – például lőtől, juhtól, tehéntől – vagy éppen valamilyen növényi magtól születik meg a gyermek. Elmondható – ahogy azt az eltérések is mutatják –, hogy amit a parasztember nem tudott elképzelni, azt a saját maga által teremtett képzeletvilághoz igyekezett igazítani.

– A komplexebb történeteket miként sikerült feldolgozniuk a parasztembereknek

– Sokszor elfeledjük, de körülbelül az 1920-as évekig a falvakban szinte kötelező volt templomba járni, s nem csak vasárnap. De tudjuk azt is, hogy egészen a szekularizáció idejéig Isten létezése, teremtő és büntető hatalma nem lehetett vita tárgya, sőt sokszor bélyegezték bolondnak azt, aki nem hitt Istenben. A befogadást azonban könnyítette az, hogy pár évszázaddal ezelőtt a magyarországi prédikátorok is arra kényszerültek, hogy gyakorlatilag a hétköznapi nyelven, tehát ne csak latin nyelven beszéljenek.

Egyszerűen rájöttek, hogy másképpen igencsak nehéz meggyőzni a híveket, s a prédikációkba – mivel az emberek között éltek – beépítették a parasztemberek mindennapi problémáit is. Tudták, hogy az embereket elsőként a fülükön keresztül kell megragadni, ez lesz az értelemhez, szívhez való eljutás módja. Meg kell tehát nyerni a parasztembert, ugyanis a hivatalos egyház tanítása nagyban eltér attól, amit az emberek a hétköznapi életben vallanak és gyakorolnak. Ugyanakkor az is igaz, hogy a templomban hallott történeteket nem tudta a parasztember teljesen, minden részletében és mélységében felidézni. Így a legtöbb összetett történetet szétdarabolta, majd különböző mesetípusokba sorolta (lásd a József-történetet), s három-négy tematikát variált, használt nagy szeretettel és gondnal. A vallásos vonatkozás miatt pedig e szövegeket úgy kell értelmezni, mint a példázatot. Nem feledkezhetünk meg a mesemondók szerepéről sem, amivel a Jézus-kötetben hosszasan foglalkozom, hiszen sok mesemondó a közösség tanító mestereként tartja magát számon.

– Milyenek kell elképzelni egy mesemondó alkalmát?

– A mesemondás egy rendkívül eleven műfaj, ahol a hallgatók nem passzív, hanem aktív részesei az eseménynek. Van, hogy a résztvevők közbeszólnak, énekelnek vagy éppen táncolnak. A mondás valójában egy performansz, ahol a mesemondó – aki rendkívül színes, komplex tudással rendelkezik – által elmondott meseszöveget is állandóan változik a jelenlévők közösségétől függően. A mesemondó maga is ismeri a parasztember problémáit, így beleszövi a történetekbe ezeket az egyéni tapasztalatokat is. Egy-egy ilyen mesélés akár öt-hat vagy még több órán keresztül tart. Amikor a családokban elterjedtek a tömegkommunikációs eszközök – a rádió, majd később a televízió –, a hosszú mesék hamar rövidültek, hiszen az embereknek másra lett igényük, így pedig megváltozott a mesékhez való viszonyuk is: hitelüket és érvényességüket veszítették.

TURIÁK ILDIKÓ

**ISTEN ORSZÁGA ÉS
MAGÁNTULAJDON?**

(3.)

3.6. Csatlakozási lehetőség, nem csak hősöknek

Isten elgondolása nem kíván tőlünk emberfelettit, lehetetlent. A kétarcú főparancs így szól. "Szeresd Uradat, a te Istenedet... és szeresd felebarátodat, mint önmagadat"(Mt 12,29-32).

Az önmagunk iránti szeretetben mérce igazán nincsen túl magasán. Sem jobban nem kell, sem kevésbé nem elegendő felebarátainkat, azaz minden embertársunkat szeretni, mint ahogy magunkat is szeretjük. Olykor természetesen, s nem is ritkán már önmagunk

szeretésével és méginkább jól szeretésével is baj van. Ha azonban erre is ki akarnék térni, töprengésem folytatásos regény-méretűvé dagadna. Most tehát maradjunk abban, hogy az ép lelkű ember szereti és jót akar legalább önmagának. Jól akkor szereti magát, ha tudomásul veszi, hogy nem egymaga él a földön. Akkor, ha másokra is gondol. Akkor, ha mindenkire gondol.

Az evangéliumi aranszabály is ezt vési újra emlékezetünkbe. Amit magunknak is kívánnánk, azt és úgy cselekedjük másokkal is (Mt 7,12). Témánk szempontjából ez úgy értendő, hogy a föld javait tartalmazó képzeletbeli kosárból annyi az engem megillető rész, amennyi bolygónk minden emberének juthat.

Talán, legalább elméletileg sokan egyetértenek az aranszabállyal és fentebbi értelmezésével. Ezt állapítom meg ellenőrző gondolatban eszme-futtatásom lehetséges hatását olvasóimra. Ugyanakkor lelki szemeim előtt azonnal megjelenik az elvileg egyetértőknek a gyakorlati egyetértéshez eljutni soha nem tudó, akaró két lehetséges típusa is.

Az egyik típus úgy ért egyet a konklúzióval, hogy az "amennyi mindenkinek juthat"-ban megjelölt kinek-kinek járó részt azonnal lefordítja magyarról — magyarra. Lefordítja valami a világban ma uralkodó logika számára is érthető, abba beilleszthető megfogalmazásra. A módosítás csekély. Valahogy így hangozhat: "amennyi nekem is jár, amennyi másoknak jut." Tulajdonképpen csak annyi történt, hogy megfordította a tételt. S ezzel megfordította a szándékot is, amellyel embertársainkra néznünk kellene. A következő lépésben már csak arra van szükség, hogy anyagi javakban részesedés mértéke alapján felállítható rendkívül széles skála egyik szélső végéről a másik szélső végére nézzen. A felpuffadt hasú, lézengő milliárdról, a luxusjachtok, légkondicionált csodapaloták százaira-ezreire szegezze tekintetét. Ezután már ismét tovább kérdezhet. Mi az, ami tehát jár nekem? Nyilvánvalóan az, ami a százaknak-ezreknek. S máris megszületett a világunkban mindent a régiben hagyó, az aranszabályt, főparancsot semmibe vevő, régi-új értelmezés.

A másik lehetséges típus nem fordít, hanem összevet. Egybeveti az aranszabályt az életlehetőségeknek iménti széles skálájával, annak arányaival. Egymás mellé helyezi ezt a skálát és torz arányait azzal a mondatommal, hogy Isten elgondolása nem kíván tőlünk emberfeletti. Aztán keserűen lecsap rá. Költészet az egész! — így kiált fel. A kiváltságos százak-ezrek legkiváltságosabbjainak számára is képtelen feladatnak bizonyulna megbirkózni milliárdnyi ember nyomorával. A mérleg egyik serpenyőjét teljes kibillentő szükség bár, ilyen csekély ellensúlyozásához a legtehetősebb sor végére állása is alig több a semminél. Tagadni pedig, hogy a sor végére álláshoz emberfeletti erő, fantasztikus hősiesség szükségeltetik: botorság. S mivel az ember sorsa

lehetetlen, erejét meghaladó vállalkozásokon nem fordulhat, ezért aztán ismét csak nem történik semmi.

Nem tagadom, ha a fordító típus értelmezése nyilvánvalóan ferdítésnek minősül is előttem, az összevető logikájával szóba kell állnom. A világ javain osztozás jelenlegi arányai mellett bizony elégtelen azt számbavenni, hogy egyenlő osztozás esetén mennyi juthatna minden egyes embernek, s így nekem is. Sűrűn tekinthetek majd a skála nálam nehezebb körülményei között élő felebarátaim felé. Iparkodnom kell, ha csak hajszálnyit is igazítani a mérleg kibillent egyensúlyán. Szeretetem nagysága szerint az elvileg rám jutó lehetségesnél kevesebbel is be fogom érni. Ha nő a szeretetem, talán sokkal kevesebbel is megelégszem. De erre a kevesebbre már csak szeretetem növekedésével, attól sürgetve fogok vállalkozni. S ugyan mikor érezte egy gyermekét igazán szerető anya, ha annak betegágyánál átvirrasztva töltötte éjszakái számolatlan sorát? Van-e, amit lehetetlennek minősítve, meg sem próbál megtenni gyermeke javáért.

Az, aki képe-másává lenni képessé formált minket tudja, és számít rá Országá földi lenyomatát tervezve, hogy mindnyájunkban benne van, nemcsak az ösztönök vezérlését is nélkülöző állat, hanem az embert önmagát meghaladni képessé tevő, Istenhez hasonlóvá alakító anya is.

Az özvegyasszony sem nem osztó, sem nem szorzó két fillérjét számon tartó Isten a két fillérjeinket magunk által sem lebecsülő és azt másoknak odaadni képes hajlandóságainkra alapozza Országá meggyökeresedését, szárba szökkenését a földön (Lk 21,1-4).

Az özvegy, természetesen a lehetőségeihez mérten, nagyon sokat adott. Mindenét. Nem így Zakeus, a vámos. Ő valószínűleg "csak" arra a szintre formázta vissza magát míg annyija maradt, amennyi elvileg, igazságosan egyenlő osztozás esetén mindenkinek juthat. Jézus mégis így örvendezik, miután az vagyona felét a szegényeknek ígéri, a maradékból pedig kárpótolni kívánja azokat, akiket az emberi törvények szerint is megkárosított: "Ma lett üdvössége e háznak: Mivelhogy ő is Ábrahám fia"(Lk 19,1-10). A dicséret biztosan nem annak szól, ami senkinek sem nem vétek, sem nem érdeme. Zakeusnak nem azért örvendez Jézus, mert vér szerint, nemzetiség szerint esetleg Ábrahám leszármazottja s mindenképpen Izrael népének a tagja. Mindez már elhatározását megelőzően is így volt. Ebben örvendezésre okot adó változás nem következett be. A változás, az új mozzanat az elhatározás. Ezzel Zakeus Ábrahám, annak legféltettebb kincséről, Izsákról is lemondani képes, magatartásának szellemi örökébe lépett. A dicséret és öröm ennek a minőségi szemlélet és magatartás-változásnak szól. És pedig már a változás születésének pillanatában. Az első, a legkisebb lépés csak úgy kiérdemli az örömet, mint a legmegrendítőbb hősiesség.

Az Isten logikája szerinti változás kezdete, hogy

merre fordítjuk tekintetünket, szívünket, lépéseinket.

Valaha úgy tanultam, hogy a mennyiségi változás egy határ után minőségi változásba csap át. Isten ebben is mintha másként gondolkozna. Arra számít, hogy a minőségi változás mennyiségi változást is eredményez. Zakeus első nagy horderejű elszánását, további lépések követik majd. Sok özvegyi két fillér több lehet a mérleg serpenyőjében, mint Soros úr egész vagyona. Zakeust, további Zakeusok és nem-Zakeusok: az özvegyet mások, özvegyek és nem-özvegyek követhetik majd.

3.7. Ha ketten — hárman ... együttműködnek az osztozásban...

Mi lesz akkor? Isten talán nem megalapozatlan reményei szerint, szem-nem-látta, fül-nem-hallotta, az ember legszebb álmait is felülmúló csuda világ születik.

A leghősiesebb egyéni erőfeszítés is csepp a mérhetetlen tengerben csupán. Egyenként alig vagyunk többek a semminél. Bizonyára nem véletlenül hangzik úgy a már az eszmefuttatásom elején idézett mondat, hogy: "az Isten Országá már közöttetek van" s nem pedig úgy, hogy "bennetek" van. A közöttetek és a bennetek nem helyettesíthető be egymással. Ami bennünk van csupán (ha van), az az Isten léttörvénye, az Örök Ország Életének záloga. De az Isten Országá itt és már csak a bennünk munkálkodó léttörvények egymással is találkoztató erejében, kölcsönösséget teremtő képességében bír valós létezéssel.

Ha azt akarjuk, hogy az osztozás ne csak az osztozásra hajlandók mennyei erszényeit gyarapítsa, de a világ arculatán is maradandó nyomot hagyjon, mustármagból — mustárfává cseperedjék, további minőségi szemlélet és magatartásváltozásra is készeknek kell lenniük. Az ember minden korábbi szemlélet és magatartás változásának koronája, ha az osztozásra hajlandók annak belátására is eljutnak, hogy együttműködésre is hajlandókká és képesekké is kell lenniük.

A világ uralkodó logikájától alapvetően különböző logika, az ennek, és csak ennek, érvényre juthatásából várható más, jobb szebb-élhetőbb világ alternatívájának képe kezdettől közösséget létbehívó azt fenntartó érvényességgel is csak abban bízó gondolkodásban születik. A miénk világa létének minimális feltétele legkevesebb két enyémet — tiedet külön szálazni nem akaró egyén egymás kezébe csap. Isten közösségében ez történik öröktől. Szükségességének belátásig már sok ember, sokszor eljutott. A mi József Attilánk is oly szépen fogalmazza meg ennek felismerését.

Tanultatok-e a számokat?

Bizony számok az emberek is,
mintha sok 1-es volna az irkában.
Hanem ezek maguk számolódnak

és csudálkozik módfölött az irka,
hogy mindegyik csak magára gondol,
különb akar lenni a többinél

s oktalanul külön hatványozódik,
pedig csinálhatja a végtelenségig,
az 1 ilyformán mindig 1 marad
és nem szoroz az 1 és nem is oszt.

Vegyetek erőt magatokon
és legelőször is
a legegyszerűbb dologhoz lássatok —
adódjatok össze.
hogy roppant módon felnövekedvén,
az Istent is, aki végtelenség,
valahogyan megközelítsétek. (A számokról)

Isten nem felhőkanalazó álmodozó. Nem gondolja és ezért nem is ígéri, hogy a logikáját követőkől, az együttműködésre hajlandókból kinövő mustárfa egyedüli növény lesz a földön. Azt gondolja csak és csupán annyit ígér, hogy a legnagyobb lesz, a legtöbbeknek, még az ég madarainak is otthont adni képessé lesz. Idővel. Nem egyetlen szempillantás alatt. Ha önmagunk pár évtizednyi cselekvési korlátainak ismeretében nem is legyinthetünk egyetlen elszalasztott másodperc után sem könnyedén, az Isten jogos optimizmussal tekinthet az emberiség idáig eléggé dicstelen történetének szív-viditőbb folytatódása elé.

A világ keletkezésétől napjainkig eltelt időfolyamnak csupán elenyésző töredéke az egész emberi történelem. Beleszámítva azt is, amiről írásos, sőt még tárgyi emlék is alig maradt. Pedig ez már magában véve hosszabb, mint amire visszatekinteni még valamelyest képesek vagyunk.

Babits Jónásának Istene azt mondja türelmetlen prófétájának:

"...Van időm, én várhatok,
Elöttem szolgálaim, a századok,

Fujják szikrámat, míg láng lesz belőle;" (Jónás Könyve)

Nem az időfeletti létezés kényelmes páholyában ülve szemlélődő kibic nyugalma, kincstári optimizmusa az övé. A magot vető, termést váró gazda, földi gazda bölcsességén túli bölcsessége teszi képessé türelemre; bízó, mert nem alap nélküli reménykedésre.

Az egyes embernek lehet, valóban kevés ideje van legalább az első, a legkisebb lépés megtételére. S ezen az sem változtat sokat, ha igaz az a feltételesés, hogy nem csupán egyetlen élet, egyetlen lehetőségével rendelkezünk. Mert mindig annak az éppen rendelkezésünkre álló egyetlen egynek szűk időkorlátai között tesszük meg vagy mulasztjuk el az előttünk álló lépést. És minden elszalasztott élet adta lehetőség új, a korábinál nehezebb feltételek jövőbeni okozója.

Az emberiségnek azonban bővebben kell rendelkezésére álljon fejlődési idő, mint az egyes embernek. Az egyes embertől, adott idő és döntési szabadságának korlátai között, elegendő lehet a szomjazónak adott egyetlen pohár víz. Az emberiség egészének a "miénk" világának földi mását kellene kihordania. Erre pedig nem adathatott számára

aránytalanul kevesebb idő, mint a létét kihordó és annak életteret biztosító világmindenségnek.

Ha pedig a minket földajkáló bolygót s vele mi magunkat is elpusztítanánk, — ahogyan erre ugyancsak jó eséllyel pályázunk idáig —, a világmindenség egészében még mindig lehet, és bizonyára van is további lehetőség. Akár más bolygón, akár, — a magukat halottá, kő keménnyé merevítő, fiúvá, Isten barátaivá lenni szóló meghívásukat elutasítók helyett — köveknek adva a fiúvá-baráttá válhatás esélyét: még mindig, még ekkor is megszülethet az időtlen Ország lenyomata az idő világában.

Isten reméli s én is szeretnék bízni benne, hogy nem egy másik bolygón, kövekből lett fiakkal fog megvalósulni. Az Isten nem tett le rólunk. Mi sem tehetünk le önmagunkról. Remélnünk kell és alappal reménykedhetünk is, hogy kezdetét veheti az Ország ezen a bolygón és ennek az emberiségnek a körében, ha akárcsak ketten — hárman is hajlandók vagyunk együttműködni.

Az Országban az osztozók osztozásuk jutalmául nem a semmit kapják. Ami az Isten logikája, jobbik énünk hangja mellett döntésünk pillanatában logikus, okkal remélhető, de mégis meg-nem tapasztalható remény csak, az megtapasztalható valósággá válik, amikor a hasonló döntésre jutottak megfogják egymás kezét.

"Bizony mondom néktek, — állítja és ígéri Jézus —, senki sincsen, aki úgy hagyta el házáat vagy testvéreit, anyját vagy apját, gyermekeit vagy földjeit énértem és az evangéliumért (Lukács szerint az Isten Országáért Lk 18,29), hogy ne kapna százannyit, most ebben a világban házakat és testvéreket, anyát, gyermeket és szántóföldeket üldözésekkel együtt, a jövő világban pedig örök életet (Mk 10,28-30).

Ennyi és nem több az ígélet. Ha nem rugaszkodunk el az evangélium realitásától számítanunk kell rá, hogy az idő korlátai között kibontakozó "miénk" világa sohasem fogja az emberiség egészét átfogni. Mindig lesznek, akik szabadságukkal élve a szerzés-vevés mellett döntenek. Ők nem csupán életük értelmének megkérdőjelezését, hanem annak veszélyeztetőit is látják az osztozás mellett döntőkben. Üldözni, zaklatni, háborgatni fogják tehát azokat. De nem csupán az üldöztetésben lesz részük, mintahogyan nem csupán időn túli jutalomra számíthatnak. Már most, ebben a világban kézzelfogható bizonyosságot szerezhetnek arról, ami reményük tárgya volt: a kölcsönös szeretetben élhetés nagyszerűségéről. Tapasztalhatják, hogy nincsenek magukra hagyatva, testvérek, nővérek, anyák, gyermekek hordozzák gondjaikat, dajkálják örömeiket, oszthatják meg velük házukat, asztalukat, szívüket.

A tapasztalat határa; az osztozásra és együttműködésre hajlandók körének határa. A tapasztalat mértékének intenzitása: az osztozás és együttműködés szándékát tettekre váltó erőfeszítés intenzitása. Érzékszerveinkre is ható tapasztalat a szem-

nem-látta, fül-nem-hallotta legszebb álmainkat is felülmúló csuda világról. A tapasztalat itt és most, már ebben a világban lehetséges. De itt és most, ebben a világban, mindig is töredékes és törekeny és az idő világában az is marad. Csak a jövő világban teljesülhet ki és lehet elveszítethetetlen osztályrésznünk.

Mégis lehetséges, már itt és már most is. Valósítható és tapasztalható. Ha mégsem vágunk bele s tapasztalatra szert nem teszünk ne önmagunkon kívül, másokban — körülményekben keressünk és találjunk felmentő magyarázatot. Amikor körülményesen megindokolva kimondjuk azt, hogy lehetetlen s arra a végkövetkeztetésre jutunk, hogy a "van" bármily rossz is, az egyedüli racionális lehetőség, éppen amire legbüszkébbek vagyunk, értelmünk üz kegyetlen tréfát velünk. Gyakran abban sem gátol meg, hogy képtelenebbnél képtelenebb meséket tekintsünk készpénznek. Máskor pedig engedi, hogy úgy érezhessük, a ráció nevében utasítjuk el azt, aminek világunkon belüli valós létezése csakis egyedül rajtunk fordul.

A tréfának szerencsére nem mindig és nem mindenki dől be. Remélhetően tehát nem úzhető a világ végezetéig.

(folytatjuk)

MARGHESCU MÁRIA

A NÉGY FOGADALOM

Azok, akik rendszeresen gyakorolnak zen meditációt, vagyis a kolostori szerzetesek és emellett számtalan laikus csoport az egész világon, különböző nyelveken, naponta legalább egyszer elmondják a következő négy fogadalmat:

1. Az élőlények száma végtelen, fogadom, hogy mind megszabadítom.
2. A félrevezető gondolatok és érzelmek világa kimeríthetetlen, fogadom, hogy mind elkerülöm.
3. Az igaz tanok sora megszámlálhatatlan, fogadom, hogy mind megtanulom.
4. A felébredés útja felülmúlhatatlan, fogadom, hogy szüntelenül járom.

Ha jobban odafigyelünk ezekre a sorokra, fel kell tűnnie annak, hogy olyan dolgokat fogadunk meg, amelyek teljesítése teljesen lehetetlen. Ez a négy mondat a zen szellemének összesűrítése, és egyben egy teljes életprogram. Nézzük meg közelebbről őket, először összességében. Hogyan tudnék véges életemben, véges energiámmal ilyen szuperlatívumokat, ilyen maximumokat teljesíteni? Nyilván sehogyan sem. Akkor miért fogadom meg mégis, hogy megteszem? Azért, mert így kötelezem el magam arra, hogy az utat, ha ráléptem, járjam is. Elöttem a cél: tudom, hogy elérhetetlen, de mégis követem, és járom az utat. Egyik lépés a másik után, következetesen. Maga az út a cél:

hogy szüntelenül járjam. Dogen zenszi, a 13. században a következő sorokat írta a szoto szerzetesrend főtemploma, az Eihei-ji bejárata fölél: „Ide csak azok léphetnek be, akiket az élet és a halál problémája érdekel. Akiket ez a kérdés nem érint, azoknak semmi okuk ezen a kapun átmenni.”

A negyedik fogadalom tulajdonképpen magába foglalja, feltételezi az első hármát is. Mert hogyan járom az utat? Úgy, hogy megszabadítom az élőlényeket, valamennyit, beleértve magamat is. Hogyan szabadítom meg? Mit jelent szabadnak lenni? Mikor vagyok jó a másikhöz, mikor szeretem? Fontos kérdések, el kellene gondolkodni róluk, foglalkozni kellene velük. A téma külön elmélkedés sorozat tárgya kellene, hogy legyen.

A feladaton való munkát gátolják a félrevezető gondolatok és érzelmek: fogadom, hogy ezeket mind elkerülöm. Melyek ezek a félrevezető gondolatok és érzelmek? Kimeríthetetlenül sok van, kezdve a valóban súlyos drámai gondokkal, mint amilyen az önbizalom hiánya, elhíttetni magammal, hogy valamire nem vagyok képes, hogy senki sem szeret, feltételezni másról, hogy rosszat akar nekem, és így tovább, egészen az apró, hétköznapi gondokig.

Hogyan kerülhetem el őket?

A zazen alatt megpróbálom a tudatomat kiüresíteni, nem gondolni semmire, vagy valami nagyon semleges, banális feladatot adok elmémnek, például hogy számolom vagy egyszerűen csak figyelem a lélegzetemet. A nap folyamán gyakorlom a jelenlétet: itt és most. Arra koncentrálok, amit éppen teszek. Ha eszek, akkor eszek, ha olvasok, akkor olvasok, ha a buszmegállóhoz megyek, akkor a járásra figyelek, a lépéseimre, tudatosan érzékelem talpam alatt a talajt, a hideget, ami csípi az orromat. Nem menekülök a gondolatok elöl, csak egyszerűen nem törődök velük. Nem arra figyelek, ami volt, se nem arra, ami lesz vagy lehetne, hanem érzékelem azt, ami van. Tudatosan élem a pillanatot.

Az igaz tanok sora megszámlálhatatlan, fogadom, hogy mind megtanulom. Ismét egy lehetetlenség. Hogyan tanulhatok meg megszámlálhatatlan tanítást? Mit értek ezen a kijelentésen? A jó pap holtig tanul, mondja a magyar közmondás. Nincs záróvizsga, nincs diplomázás, nincs bizonyítvány arról, hogy készen vagyok. Nyitottnak és alázatosnak kellennem. Tudom, hogy nem tudok mindent. De nem egyszerűen kritikátlanul szívok magamba minél több ismeretet. Az igaz tanokat akarom megtanulni. Amit holnap hallani fogok, megváltoztathatja azt, amit ma hiszek. A másik tudhat valamit, amit én még nem tudok. Az igazságnak több oldala van; nehéz, szinte lehetetlen a teljességet látni. „Vedd fel és nézd meg! Ha jó, tartsd meg, ha rossz, dobd el.” Ha bezárkózom a véleményembe, ha tévedhetetlennek tartom magam, nem ismerhetem meg, nem érthetem meg a másikat, magam előtt pedig elvágom a fejlődés, a szellemi gazdagodás útját. De a másik véglet sem megoldás. Ha ide-oda szaladgálok,

örökké újabb utat keresek, egyiken sem fogok messzire jutni.

Összefoglalva: a végtelen számú élőlények (magamat is beleértve) megszabadítására szüntelenül törekszem, ennek érdekében kerülöm a negatív gondolatokat és érzelmeket, de nyitott vagyok és kritikus, meg akarom ismerni az igaz tanokat.

A felébredés útja bejárhatatlan, fogadom, hogy szüntelenül járom. Fogadom: elhatároztam, akarom. Szüntelenül, mindig. Nemcsak ha kedvemre van, ha van rá időm, hanem igenis mindig találok rá időt, beiktatom az életembe. Nemcsak a zazent, a meditációt, hanem a munkámat is úgy végzem, és úgy pihenek, úgy szórakozom, hogy szem előtt tartom az összes élőlény megváltását. Nem vagyok a csúcson, nem ragyog fejem körül glória. Az út bejárhatatlan, de mégis szüntelenül járom. Miért? Az összes élőlény megváltásáért.

A zen kolostorok nem wellness klubok. A laikus közösségek sem. Pontosság, önfegyelem, külső és belső rend és tisztaság. Fegyelem nélkül nincs spirituális út, fegyelem nélkül nincs szabadság. Ez ellentmondásnak tűnik. Pedig csak a rám kényszerített fegyelem gátolhatja a szabadságomat. Az önként, belátásból, meggyőződésből vállalt fegyelem kiszabadít kényelemszeretetem, lustaságom, önzésem börtönéből. Ugyanakkor az öröm, a jó közérzet nem tilos. Mindennek meg van az ideje. Az egyik legnagyobb keresztény misztikus, Avilai Szent Teréz ezt igen tömören így fogalmazza meg: ha böjt, akkor böjt, ha peccsenye, akkor peccsenye. A cél ugyan nem önmagunk megváltása, önmagunk boldogítása, de egy egészséges közösségben (szanszkritül: szangában), ahol mindenki elsősorban jóindulattal, segíteni akarással, toleranciával és nem elvárással fordul a másik felé, ott, ahol mindenki szüntelenül azon fáradozik, hogy szeretetet adjon, ott mindenki kapni is fog szeretetet. Csak egy ilyen csoportban generálódhat annyi pozitív energia, ami önmagában is mint közösség, de tagjain, mint egyéneken keresztül is módosíthatja a társadalmat mozgó energia minőségét.

Manapság elterjedt vélemény, hogy mindenki elsősorban önmagáért felelős

Igaz, hogy a világot nem tudom megváltoztatni, csak önmagam. De azt is tudjuk, hogy minden mindennel összefügg és minden kölcsönhatásban van. Sein ist mitsein: a lét együttlét, pontosabban egymással lét. Egy közösség szellemiségét minden tag viselkedése formálja. Minden cselekedetünknek, gondolatunknak következménye van.

Az üres tükörben a kolostor előjárója megszidja Jan szant, mert robogóját figyelmetlenül vezette, kiegészítve az eseményt egy fiktív történettel:

- A koanok tanulmányozása - mondta - annak megértéséhez vezet, hogy a világon minden összefügg. Minden lényt láthatatlan szálak kapcsolnak egymáshoz. És mindenki, aki felismerte ezt az igazságot, figyelni fog, tudatosan tesz mindent, amit tesz. De te nem vagy ilyen.

- Nem? - kérdeztem udvariasan.
 - Nem - mondta az előljáró. És elégedetlenül nézett rám.
 - A múltkor láttalak, amint befordultál egy utcasarkon, és nem tetted ki a kezedet. Figyelmetlenségeddel arra kényszerítettél egy teherautósofórt, aki véletlenül mögötted haladt, hogy a járdára hajtson, erre föl egy gyerekocsit toló hölgy nekiütközött egy nagy kereskedelmi társaság igazgatójának. Ez amúgy is rossz hangulatban volt, és elbocsátotta az egyik alkalmazottját, akit egyébként talán megtartott volna. Ez az ember pedig aznap este leitta magát, és megölt egy fiatal embert, akiből zen mester lehetett volna. Ha megfontoljuk ezeket a gondolatokat, akkor talán bárhol és bármikor nagyobb felelősséggel, empátiával, toleranciával, fogunk a környezetünk felé fordulni. A világ olyan, amilyenné formáljuk. A „világ” individuumok összessége. Elsősorban magamat tudom formálni. A csendben, fegyelmezetten, rendszeresen történő ülés által valami történik velem, bennem, benned, bennünk. Légy türelmes és kitartó, és bízzál az eredményben, még akkor is, ha lassan mutatkozik meg. Ajándékozzuk meg egymást jelenlétünkkel. „Hol ketten vagy hárman az én nevemben összejöttek, ott köztetek vagyok.”

GROMON ANDRÁS

HÜTLLEN, AVAGY OKOS SÁFÁR?

(Lk 16,1-10)

Jézus egyik legismertebb, ugyanakkor legkevésbé értett példabeszéde a „hütlenn sáfárról” szóló, ezen belül is az, hogyan minősíthetett Jézus okosnak egy (állítólag) hétprobás bűnözőt. A megfelelő háttérismeretek birtokában azonban megoldódik a rejtély.

A példabeszéd

(1) Tanítványaihoz is szólt: „Volt egy gazdag ember, akinek volt egy intézője, és ezt bevádolták nála azzal, hogy tékozolja a vagyonát. (2) Hívatta, és ezt mondta neki: »Mit hallok rólad? Számolj el vagyonkezeléseddel, mert nem végezheted többé a vagyonkezelést.« (3) Az intéző erre ezt mondta magában: »Mi tegyek most, hogy uram elveszi tőlem a vagyonkezelést? Kapálni nincs erőm, koldulni szégyellek. (4) Tudom már, mit tegyek, hogy amikor eltávolítanak a vagyonkezelésből, befogadjanak házukba az emberek.« (5) Egyenként magához hívatta urának adóseit. Az elsőhöz így szólt: »Mennyivel tartozol uramnak?« (6) Az meg így szólt: »Száz hordó olajjal.« Mire ő azt mondta neki: »Vedd át az adósleveledet, ülj le, és írd gyorsan ötvenet!« (7) Aztán egy másiknak ezt mondta: »Hát te mennyivel tartozol?«

Az meg így szólt: »Száz zsák búzával.« Azt mondta neki: »Vedd át az adósleveledet, és írd nyolcvanot!« (8a) És az úr megdicsérte az igaztalan intézőt, mivel okosan járt el. (8b) Mert e világ fiai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság fiai. (9) Én is mondom nektek: Szereztek magatoknak barátokat az igaztalan mammonnal, hogy amikor megszűnik, befogadjanak titeket az örök sátrakba.”

Előzetes tudnivalók

Megoszlanak a vélemények arról, hogy itt Jézus által kitalált történettel van-e dolgunk, vagy olyan, közszájon forgó történetről, amelyet Jézus csupán átvett, esetleg egy konkrét botrányos esetről, amely akkoriban beszédtéma volt.

Az elbeszélésből nem derül ki, hogy miben állt az intéző tékozlása, és az sem, hogy a vád megalapozott volt-e, vagy sem, bár „kiütkeresésével” az intéző hallgatólagosan elismeri azt. Mindenesetre ugyanaz a „tékozol” ige áll itt, mint a Lk 15,13-ban.

A példabeszéd konkrét galileai gazdasági viszonyokat feltételez: A – gyakran külföldi – nagybirtokosok egy általános bérlőnek adták ki földjeiket, az meg „al-haszonbérlőknek”, akik aztán a földet megművelő parasztnak (akiktől a tényleges terméstől függetlenül behajtották a bérleti díjat). Ebben a rendszerben nagyon fontos szerep jutott a meglehetősen nagy önállósággal eljáró intézőknek, akik számadással tartoztak a tulajdonosnak (vö. Mk 12,1-2).

A szóban forgó „adósok” vagy bérlők (parasztnak), akiknek haszonbérként be kellett szolgáltatniuk a föld termésének meghatározott részét, vagy nagykereskedők, akik adóslevél ellenében nagyobb szállítmányokat kaptak. Az 5-7. v. hatalmas számadatai az utóbbit valószínűsítik, de az is lehetséges, hogy ebben az esetben Jézus engedett a keleti ember vonzódásának a nagy számokhoz.

Csak szemléltetésül: Az eredetiben említett „hordó”-mértékegység („bat”) 36,5 liter, a 100 „bat” tehát 36,5 hektoliter; ez 146 olajfa termésének felel meg, mert egy olajfa átlagos termése Palesztinában 120 kg olívbogyót, ill. 25 liter olajat tett ki; pénzbeli értéke mintegy 1000 dénár (= ezer napszám) volt. – A „zsák”-mértékegység pedig („kór”) a „bat” tízszerese, a 100 kór tehát 365 hektoliter; ez 42 hektár föld termésének felelt meg, pénzbeli értéke pedig mintegy 2500 dénár volt. – Hatalmas adósságokról van tehát szó. Az engedmény azonban (kb. 18 hl olaj, 73 hl búza) nagyjából azonos értékű, kb. 500 dénár, mivel az olaj sokkal drágább volt, mint a búza. (500 dénárból egy szegény ember 500 napig, azaz csaknem 1 év és 5 hónapig tudta eltartania a családját...)

Az intézőnek az 5-7. versben leírt eljárása két dolgot jelenthet:

a) Szorult helyzetében az 1. versben emlegetett vagyon-eltékozlás után okirat-hamisítás segítségével

most gátlástalanul ismét *megrövidíti az urát*, az így keletkező hasznot pedig az adósoknak adja, amivel egyúttal cinkosaivá teszi őket.

b) Ezek az intézők sokszor nem annyi „bérleti díjat”, azaz termérszét követeltek a legalsó szinten álló „albérlőktől”, azaz a földek tényleges megművelőitől (vagy a nagykereskedőktől), amennyit a földesúr kiszabott (s ami az ő „fizetésüket” is magában foglalta!), hanem (zsarolással vagy erőszakkal) sokkal többet, hogy ebből a többletből gyorsan meggazdagodjanak. Ez itt konkrétan azt jelenti: A bevádolt intéző *a szerződés megkötésekor* nem 50 hordó olajat, ill. 80 zsák búzát íratott az adóslevelekre, azaz nem annyit, amennyit a földesúr kiszabott, hanem 100 hordó olajat és 100 zsák búzát. *Most*, amikor el kell számolnia, és nagy valószínűséggel nélkülözés vár rá, a legokosabbat (és legegyszerűbbet) teszi, amit ebben a helyzetben tehet: elengedi a parasztnak (vagy a nagykereskedőknek) tartozásuknak azt a részét, amelyet a szerződéskötéskor ő zsarolt ki tőlük, vagyis a *plusz* 50 hordó olajat, illetve 20 zsák búzát. Azzal, hogy ötvenet és nyolcvanot írnak az új adóslevélre, voltaképpen a földesúrral kötött *eredeti* szerződés jön létre, vagyis az intéző ez esetben nem az urát csapja be, nem annak vagyonából sikkaszt, hanem – a kiszarolt *plusz* olaj- és búzamennyiség elengedésével – *visszaadja a parasztnak* azt, amit jogtalanul követelt tőlük. (Effajta „állapot-helyreállításról” beszél Zakeus is, csak ő még ennél az intézőnél is nagylelkűbb, mert csalásainak négyszeres megtérítését ígéri: Lk 19,8.)

Az adósok persze mindkét esetben hálások lesznek, és „befogadják majd házukba”, azaz vállalják megélhetésének – legalábbis átmeneti – biztosítását.

Nehéz elképzelni, hogy a példabeszédbeli úr megdicsérte intézőjét, de talán mégis lehetséges: például értelmezhető a rászédett úr *rezignált önróniájaként*, amikor más földbirtokosok társaságában elmeséli, hogyan járt az intézőjével.

Lehetne ezt a dicséretet *fordítási hibával* is magyarázni. A héber *bareh* ige ugyanis általában azt jelenti ugyan, hogy „áld, dicsér”, de eufémizmusként az ellenkezőjét is: „megátkoz, elátkoz” (ld. Jób 2,9; 1Kir 21,13). Hasonlóképpen az *arúm* melléknév sem csak azt jelenti, hogy „okos, értelmes”, hanem azt is, hogy „ravasz, furfangos, cseles”, és „álnok, alattomos” (ld. 1Móz 3,1). Vagyis a mondat így is hangozhatna: „Ekkor az úr elátkozta az álnok intézőt...” Ami persze kézenfekvő lenne, csak hogy e lapos megállapítás esetén mi lenne a „poén” a történetben? És mi lenne Jézus mondanivalója? Az, hogy „ti se csináljatok ilyen csúnya dolgokat”? Ehhez nem kell példázatot költeni, és különben is magától értetődő.

A „poén” éppen az, hogy Jézus egy *negatív* magatartás által is szemléltetni tudja *pozitív* mondanivalóját – akárcsak az igaztalan bírót (Lk 18,1-5), a merénylőt (Tamás-ev. 98, ld. Mk-komm. 533. láb.), 3. bek.) vagy a hadba készülőt király példázatával (Lk

14,31-32), s ráadásul az utóbbi bizonyos értelemben szintén az okosságot köti a hallgatók lelkére!

A példabeszéd és a belőle levont tanulság *eredeti címzettjei* minden bizonnyal vámosok és adóbérlők voltak. Jézus gyakran időzött társaságukban, mégpedig evés-ivás közepette (vö. Mk 2,15; Lk 7,34; 19,1-6). Egy ilyen alkalommal, *nekik* mondhatta el a vaskos zsványtörténetet, hiszen őket izgathatták leginkább az „élet- és vagyonbiztosítás” kérdései (vö. Lk 12,33b – 762. láb.). S miközben azok jót szórakozhattak ennek a rafinált intézőnek a „sztoriján”, Jézus az ő zsványeszüket vette célba: Egyszer holtbiztosan végéhez ér a mammonotok. Akkor barátokra lesz szükségetek, akik befogadnak titeket – nem szegényes vályogkunyhóikba, hanem az „örök sátrakba”.

Magyarázat

Ennek a példabeszédnek az értelmezése a Lukács-evangélium legvitatottabb problémái közé tartozik, és talán akkor sem járunk messze az igazságtól, ha úgy véljük, hogy a szinoptikus evangéliumok egyik legnehezebben értelmezhető helyével van dolgunk. Az értelmezést *tartalmilag* az teszi nehezzé, hogy Jézus egy súlyosan negatív viselkedést állít „példaként” hallgatói elé, amit bonyolít, hogy nem magától értetődő az 5-7. versben említett okirat-hamisítás lényege. *Formai szempontból* aztán még több nehézségbe ütközünk, mert vitatható mind a 8a („Az úr megdicsérte...”), mind a 9. vers („Én is mondom nektek...”) jézusi eredete (a 8b-é pedig – „Mert e világ fiai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság fiai” – kifejezetten cáfolható (ld. Lk-komm. 1024. láb.) – márpedig mindhárom vers a példabeszéd egy-egy értelmezését kínálja. Az alábbiakban két, a jézusi szemléletmódon belül lehetséges magyarázatot foglalok össze. (Azt bármely értelmezés esetén természetesen kizárhatjuk, hogy Jézus bűncselekmény elkövetésére biztatott volna.)

1) Ebben az esetben azt feltételezzük, hogy az 5-7. versben említett okirat-hamisítás újabb bűncselekmény az 1. versben említett vagyontékozláshoz képest, és hogy *Jézus csak a 8a verset fűzte hozzá* tanulságul a példabeszédhez, a 9.-iket már nem (bár az is lehetséges, hogy a példabeszéd eredetileg a jézusi magyarázat nélkül maradt fenn, tehát csak az 1-7. verset tartalmazta).

A példabeszéd mondanivalója ekkor *általános* jellegű: „Ahogyan az intéző egy nehéz helyzetből *okosan* kivágta magát, úgy kell mindenkinek *okosan* viselkednie az egész emberi élet megoldása (ha úgy tetszik, »Isten országa« és/vagy »az örök üdvösség«) szempontjából.” – A példabeszéd ekkor a Mt 7,24-27 // Lk 6,46-49 példázatával és a (későbbi betoldások nélkül felfogott) „tíz szűzről szóló” példabeszéddel (Mt 25,1-4) áll egy sorban, és az okosság *a helyes* – az ember életét a szó teljes értelmében megmentő – *cselekvést* jelenti, vagyis azt, hogy valaki nem csupán hallgatja

Jézus tanítását, és lelkesedik érte, vagy szóban mond rá igent, hanem *tettekre is váltja*.

2) Ebben az esetben azt feltételezzük, hogy az 5-7. versben említett okirat-hamisítás jelentheti a gazdag ember (1. v.) újabb megkárosítását is, de az al-haszonbérlekkel kötött eredeti szerződés helyreállítását is, és hogy *Jézus kommentárját* (esetleg a 8a verssel együtt) a 9. vers tartalmazza.

A példabeszéd mondanivalója ekkor *konkrét*: „Ahogyan az intéző azáltal biztosította *befogadását* az al-haszonbérlek házába, hogy *anyagilag* segített rajtuk, ti is azzal biztosíthatjátok *befogadásotokat* az »örök hajlékba«, hogy a »mammonnal«, *a pénzzel* segítetek a rászorulókra, s így »barátaikká« teszitek őket – ők ugyanis tanúskodni fognak mellettetek Istennél, aki azonosul azokkal az éhezőkkel, akiknek enni adtatok...” (Vö. Mt 25,35-36!) – A példabeszéd ekkor ugyanazt fejezi ki, amit Jézus máskor is megfogalmazott: „Adjátok el birtokotokat, s az árát adjátok oda irgalmas adományként a szegényeknek... [*Így*] készítetek magatoknak maradandó kincset Istennél” (Lk 12,33), és konkrétan alkalmazott is például a gazdag ifjúra: „Add el mindazt, amit birtokolsz, és add a szegényeknek – *így* kincset birtokolsz majd Istennél” (Mk 10,21).

(2019. december 21.)

Az aláhúzott hivatkozásokra – a Ctrl-billentyűvel együtt – kattintva megjelennek evangéliumkommentárjaim vonatkozó fordításai, illetve magyarázatai.

HABOS LÁSZLÓ

VERSEK

És boldog vagyok...

Nincs vagyonom gazdag szegény vagyok,
kinek hitem kell, hát jussul adom.
Kiben higgyek, ha emberen ítélet,
ha nincsen bűn, kegyelmet miért kérjek?

Élni küldtek, s itt törvény az ösztön,
miért kell vágnak, hogy alkut kössön?
Úton vagyok, s ki látja, hova tartok?
Nem kérek, de adok és boldog vagyok.

Éjféli ima

Az elfogyó hold tört fénye
Nem jut át az ablakon.
Karcolt asztallapra nehezült
Gyertyatartó magányra

Zuhan komor éjnek sötétsége.
Gyenge sóhajomra régen
Sarokba hajított vág neszez.
Fáradt vagyok,
Erőtlen a belső csendre.
Megszokás bilincsel
Remegő kezemen
Vetek emlékkeresztet,
S mindent, mit hajnaltól
Meg- és nem tettem,
Miként vak koldus, zsebéből
A könyörület kincseit
Bűnbánó tekintettel,
Viaszterhe alatt roskadozó
Gyertyatartó mellé teszem.
S elmerülök a csendben,
Meggárva az új hajnal érkezését.

Harangoznak

Ünnepnap van. Harangoznak.
Kell, hogy az érc megkonduljon,
zár forduljon, templomajtó kinyíljon.
Kell, hogy ima szóljon, éjig érjen,
minden sóhaja a könyörgésnek.
Jöjj el végre, ó, Szent Megváltó!
Rettegő néped téged hív,
esdekelve tart ma bűnbánatot,
de arra kérnek,
ha eljössz, tartsál kellő távolságot,
és tegyél arcod elé steril maszkot.

Igéssel táplálj...

Gyermeki lélekkel léptem oltárhoz
a hófehér kenyérért, mert éhezem,
és kiáltom:
Igéssel táplálj, isten-szolga, éhezem!
Nem vallok bünt, és nem imádom
arannyal festett képeket.

Vándor vagyok, s keskeny úton járok,
kétezer éves szavakból az ígéreteket
kikiáltom:
Igéssel táplálj, isten-szolga, éhezem!
Vétkeimre nem kérek bocsánatot,
csak követem a fényeket.

Hegy állja utam

Hegy állja utam,
mennyből zuhant
szavakból nőtt óriási hegy.

Lábánál éhes kutyák
marakodnak,
ormain tékozlók
kutakodnak.
Keresnek égi mannat,
vacsorát,
de nem lelnek
ajtóra, hívogató angyalra,
csupán a szent
krónikából kisöpört
metamorf szavakra.

BULKAI TAMÁS

LEHET-E EGY ÖZVEGYNEK BOLDOG KARÁCSONYT KÍVÁNNI?

A KSH szerinti státusom immár fél éve: özvegy. Nejem, Margit egy „jelenség” volt, határozott fellépéssel, tanácsadással, együttérző segítséssel, betegségei ellenére az egészségeseket meghazudtoló teljesítményekkel stb. Így hát nem meglepő, hogy sokakban komoly űrt hagyott maga után. Ebből kiindulva aztán néhányan nem tudnak velem mit kezdeni. Hogyan viszonyuljanak hozzám? Hogyan vigasztaljanak, segítsék továbblépésemet? Ezek most, a karácsonyi ünnepkör kapcsán „kötelező” ünnepi jókívánságok kapcsán pregnánsan előjönnek. *Nem is tudom, hogy kívánhatok-e boldog karácsonyt. Nehéz lesz neked nélküle ünnepelni. Hiányozni fog...* stb.

Kedveseim! A tavalyi karácsony a fájdalmas és sorozatos bajokkal, elhúzódó agonizálással hatványozottan rosszabb volt. Ezért eltávozásával nem a hiány, hanem a megszabadulás volt a fő érzelmi motívum. A helyzet az, hogy ismerkedésünk óta be volt kódolva, hogy az ő szavatossági ideje (valószínűleg) hamarabb lejár, mint az enyém. Többször el kellett játsznom a magamra maradás gondolatával. Ő is arra biztatott, hogy ennek bekövetkeztekor ne keseredjek meg, és keressék engem szerető új asszonyt. Erős egyéniség volt, de én nem tőle/rajta függtem. Felismeréseinket (következetes emberek lévén) átültettük a gyakorlatba is. Minden valamire való spiritualitás azt tanítja, hogy az „itt és most”-ban kell élni. Egy ideje már ezt próbáltuk gyakorolni, és ezt folytatom. Igyekszem a múlt időt valóban múlt időként kezelni (és nem nosztalgikusan memorizálni).

Testi-lelki karbantartásaim (külső segítséggel) megoldottak. Fűtőrészve teríték meg magamnak, és a 70-es évek slágereivel vasalok. Reggel komolyzene, délután relax. Munkanapokon a környéken, hétvégén az erdőben sétálok. Szóval egy *normális felnőtt életét* élem, és várom, hogy így is viszonyuljanak hozzám. Nem kell csomagolni (feltételezett érzékenységre vigyázva), a természetes közvetlenség célravezetőbb. Humorizálva tudok segíteni másoknak.

A karácsonyozás nálunk már elég régóta „szikár”. Nincs egymás ajándékozása, nincs fenyő-kivágás, liturgikus mese. Van rászorulók támogatása és magunkban az isteni megszületésének szorgalmazása. (Erről szól a 15 éve papírra vetett *Karácsonyi felismerések* írásom – szívesen közreadom az ezt nem ismerőknek.)

Közkeletű tétel, hogy két fél-ember a házasságban alkot egy egészet. Közösségi barátainkkal ezt már nagyon régen korrigáltuk: két egész ember tud igazán egy új egységet létrehozni. Én most újra páratlan egész lettem. És ezért ne tessék elvitatni egy özvegy embertől se a **boldogság lehetőségét**. Különben is a boldogság nem cél, hanem következmény, és nem kívülről jön, hanem belülről fakad. Ebben pedig csak én magam tudnám magamat akadályozni. (Ezzel majd részletesebben a *Mi fán terem a boldogság?* írásomban foglalkozom.)

Sokan lelkendeztek, hogy lányunk néhány napra hazajön. Nos a 2. napon ágyának dőlt, s most én is elkezdtem tüneteket produkálni. Tehát újfent előjött, hogy lehet rugalmasan kezelni a helyzetet. Garantáltan egyedi ünnep lesz!

Tehát teljes természetességgel tessék szíves szép ünnepeket és boldog újévet kívánni. Annál is inkább, mert kívánni a még hiányzót is szabad.

2022 Karácsonyának küszöbén:

MIKLÓS TIBOR

TÜRELEM

„Egy perc türelem, tíz év béke.”

- Görög közmondás -

„A türelem keserű, de a gyümölcse édes.”

- Jen-Jacques Rousseau -

Szeretettel köszöntelek mindnyájatokat. Ahogy Laja említette, a türelemről szeretnék röviden beszélni. Kérlek, hallgassátok türelemmel...

Jó látni benneteket. Persze az is látszik, hogy az elmúlt kb. 40 év, amióta a közösséghez tartozom, nem múlt el nyomtalanul. Kiss Jozsó barátomtól hallottam, hogy nem minegy, hogy hogy fogjuk fel az idő előrehaladását – nem mindegy, hogy az idő telik vagy múlik. Ha úgy fogjuk fel, hogy múlik, akkor veszteségnek éljük meg és szomorkodunk miatta. De ha azt mondjuk, hogy telik az idő, akkor ebben benne van az eltelt idő hozadéka, hogy volt értelme, hogy van eredménye. És innen nézve máris sokkal szebb a kép.

Türelem... Hol is kezdődik ez a történet? Talán az Édenkertben, a bűnbeeséskor. Mi volt ott az ember ősbűne? Talán az, hogy olyan akart lenni, mint Isten? Dombi Feri bácsi tanítása szerint ez nemhogy bűn lenne, hanem egyenesen jézusi parancs! „Legyetek tökéletesek, mint Mennyei Atyátok!” Mivel Isten az

embert „saját képerre és hasonlatosságára” teremtette, a teremtés szándékával teljesen egyezik, hogy törekszünk a tökéletességre. Még akkor is, ha az anyagban való létezésben ez nem kézzelfogható, elérhető valóság, hanem a fejlődés irányát meghatározó törekvés. De akkor miért volt baj, hogy ettünk a tudás fájáról? Mi volt itt a bökkenő?

Az, hogy a tökéletességhez vezető verejtékes utat meg akartuk spórolni és mindössze egy alma megevése árán akartunk eljutni a tökéletesség állapotába... Igen, a türelmetlenség, a gyors eredmény hajszolása az ember ősbűne, ami a mai napig a zsigereinkben él. Ahogy a klasszikus ima mondja: „Adj Uram nekem végtelen türelmet, de most azonnal!” Gyors eredményt akarunk, de minél kisebb erőbefektetéssel, nem hagyva időt az út bejárására, az izmok megacélosodására, a növekedés egészséges folyamatára. Türelmetlenek vagyunk.

Ezzel szemben Isten végtelen türelemmel kíséri figyelemmel lelki fejlődésünket. Ha emberi tulajdonságokkal ruházzuk fel Öt, akkor úgy mondhatnánk, hogy már alig várja, hogy egy-egy lépést megtegyünk a fejlődés útján, de még csak véletlenül sem avatkozik bele. Nem kényszerít, nem taszít előre. Minden támogatást megad, de végtelen szeretetével és végtelen türelmével kivárja, amíg lezajlik bennünk az érési folyamat és hazatalálunk hozzá. Mint ahogy a jó földműves is tudja, hogy nem lehet a növény növekedését azzal segíteni, hogy erősen húzzuk. Akkor inkább elszakad. Meg kell adni a növekedés minden feltételét és türelmesen kivárni az eredményt. Isten ilyen gondossággal és türelemmel szeret bennünket.

Ha tehát meg akarunk felelni a jézusi parancsnak – „Legyetek tökéletesek, mint Mennyei Atyátok” –, akkor nekünk is türelmet kell tanulnunk.

Először is legyünk türelmesek önmagunkkal szemben. Persze ne úgy, hogy teljesen elhagyjuk magunkat és Pató Pál úrról veszünk példát... Az előbb említett jó földműves sem otthon fekszik egész nap. Hanem minden feltételt biztosít a növekedéshez, az érési folyamatokhoz, de türelmesen kivárja a szükséges időt. Nem esik kétségbe, ha a vetés utáni nap még nem szökkent szárba a termés. Önmagunkkal szemben is érdemes hasonlóképpen viselkedni. Fordítsunk időt, energiát lelki fejlődésünkre, de ne bántsuk magunkat irreális elvárásokkal. Örüljünk az apró előrelépéseknek is, vegyük észre magunkban is, ha a megfelelő irányba haladunk.

Aztán legyünk türelmesek embertársainkkal. Sokszor olyan jól látjuk kívülről, hogy a másiknak mi lenne jó és nem is értjük, hogy ő miért halad az ellenkező irányba. Mi jobban tudjuk és felhatalmazva érezzük magunkat, hogy akár erőszakkal is (ideértve a lelki nyomást is) jobb belátásra készítsük. Pedig ha tudnánk, hogy belülről mennyire másnak látszik ez a kép! Ha tudnánk a másik szemével látni, a másik szívével érezni... Érdemes Istenről példát vennünk, ha már rá akarunk hasonlítani. Adjuk meg a támogatást,

álljunk embertársunk mellett, fogjuk a kezét, de engedjük, hogy a saját tempójában haladjon az úton. Legyünk türelmesek.

És végül legyünk türelmesek Istennel is. Igazán megérdemli... Hányszor fordul meg a fejünkben valami ilyesmi: „Uram, tudom én, hogy Neked végtelen a bölcseséged és tudom, hogy lehetnek a világ történései mögött olyan okok, amik meghaladják az én felfogóképességemet. Na de Uram! Azért én tudnám ezt jobban csinálni. Én nem ilyen világot teremtenék, én nem így kormányoznám a teremtést. Én bizony rákényszeríteném az embereket, hogy szeressék egymást. És a farkasnak sem hagynám, hogy megegye a bárányt. Lehetne ezt jobban csinálni, és én tudom is, hogy hogyan...” Ha őszinték vagyunk magunkkal, beismerjük, hogy időnként vannak ilyen gondolataink. Aztán egy-egy elmélyült imában pedig felismerjük, hogy itt valami olyasminél vagyunk a részese, ami messze-messze meghaladja azt az összetettséget, amit még át tudnánk látni. Ahogy Reményik Sándor írja „A szőnyeg visszája” című versében:

„A világ Isten-szötte szőnyeg,
Mi csak visszáját látjuk itt,
És néha - legszebb perceinkben -
A színéből is - - valamit.”

Itt is ugyanaz a teendőnk. Messzemenőleg tegyük meg, ami rajtunk múlik és a többit nagy türelemmel bizzuk Istenre. Az eredményeket ne a learatott termésben, hanem az elvetett mag mennyiségében mérjük.

A türelemnek az adásunkban is egyre nagyobb szerepe van. (Persze nem úgy, hogy türelmesen megvárjuk, amíg a rászorulóknak még nagyobb szüksége lesz ránk!) Arra gondolok, hogy mi az, amit az ember ad? Régen a leghangsúlyosabb hiány az élelem hiánya volt. Nem véletlen, hogy az isteneknek / Istennek ajánlott áldozatokban is nagyon jellemző volt az ételáldozat – illetve az étel alapanyagát jelentő állatok, növények odaajándékozása. Később, amikor a pénz jelentősége megnőtt, akkor már akár áldozatként, akár a rászorulóknak segítségében is egyre nagyobb hangsúlyt kapott a pénzadomány. Mondják, hogy a mai világban (persze nem tagadva a többi szükség fennállását) a nyugati ember számára a legnagyobb érték az idő. Tehát amikor valakinek segítünk, vagy akár csak türelmesen végighallgatjuk, akkor a legértékesebbet, az időnket adjuk oda.

A türelem tehát alapvetően isteni tulajdonság és a szeretet kifejezésében jelentős szerepe van. Érdemes ápolni, fejleszteni magunkban. Köszönöm, Uram, hogy végtelen türelmeddel szeretgetsz magadhoz, ezáltal is példát adva a szeretetemen növelésére.

Székesfehérvár, 2022. december 17.